

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Nordjyske lederes vurdering af den virksomhedsøkonomiske effekt af erhvervspolitikken

Gjerding, Allan Næs; Kristiansen, Jimmi Normann; Shamshiri-Petersen, Ditte; Sørensen, Olav Jull

Publication date:
2012

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Gjerding, A. N., Kristiansen, J. N., Shamshiri-Petersen, D., & Sørensen, O. J. (2012). *Nordjyske lederes vurdering af den virksomhedsøkonomiske effekt af erhvervspolitikken*. (s. 1-67).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Working Paper Series

Department of Business and Management

No. 1, 2012

Nordjyske lederes vurdering af den
virksomhedsøkonomiske effekt af erhvervspolitikken

af

Allan Næs Gjerding, Jimmi Normann Kristiansen, Ditte
Shamshiri-Petersen og Olav Jull Sørensen

Nordjyske lederes vurdering af den virksomhedsøkonomiske effekt af erhvervspolitikken

Allan Næs Gjerding

Aalborg University
Department of Business and Management
Fibigerstræde 4, DK- 9220 Aalborg
E-mail: ang@business.aau.dk

Jimmi Normann Kristiansen

Aalborg University
Department of Business and Management
Fibigerstræde 10, DK-9220 Aalborg
E-mail: jimmi@business.aau.dk

Ditte Shamshiri-Petersen

Aalborg University
Department of Economics, Politics and Public Administration
Fibigerstræde 1, DK-9220 Aalborg
E-mail: dittep@dps.aau.dk

Olav Jull Sørensen

Aalborg University
Department of Business and Management
Fibigerstræde 10, DK-9220 Aalborg
E-mail: ojs@business.aau.dk

ISBN 9788791646522

DET NORDJYSKE VIRKSOMHEDSPANEL

NR. 3

Nordjyske lederes vurdering af den
virksomhedsøkonomiske effekt af erhvervs-
politikken

af

Allan Næs Gjerding
Jimmi Normann Kristiansen
Ditte Shamshiri-Petersen
Olav Jull Sørensen

Januar 2012

International Business Economics

Aalborg University

Fibigerstraede 10

9220 Aalborg East

Denmark

Phone + 45 99 40 99 40

Fax + 45 98 15 69 50

<http://www.ivo.dk/>

Executive summary

Denne rapport belyser, hvordan 42 respondenter fra det nordjyske SMV-panel vurderer en række emner, som spiller en central rolle i den erhvervspolitiske debat. Rapporten har på baggrund af en analyse af forskellige erhvervspolitiske udspil valgt at fokusere på tre overordnede temaer, som fylder meget i den politiske debat, nemlig spørgsmålene om, hvordan man politiske stimulerer et *øget arbejdsudbud*, en *forbedret driftsøkonomi* hos virksomhederne og nye *rammebetingelser* for virksomhedernes virke. Disse temaer opdeler rapporten i 17 emner (se tabel 5) og fokuserer i konklusionen på, i hvilken grad der er overensstemmelse mellem den erhvervspolitiske dagsorden og respondenternes vurderinger i forhold til de enkelte emner.

Hvad angår spørgsmålet om *øget arbejdsudbud*, har rapporten følgende centrale konklusioner:

- Det nordjyske SMV-panel lægger mere vægt på, at ansatte præsterer flere arbejdstimer om ugen, end på, at ansatte bliver længere på arbejdsmarkedet.
- Mangel på arbejdskraft synes ikke at spille den store rolle for SMV-panelets deltagere.
- Mangel på højtuddannet arbejdskraft har først og fremmest en rolle for virksomhedernes evne til at innovere.
- Adgang til udenlandsk arbejdskraft er mindre væsentlig, end det antages i den erhvervspolitiske debat.

Hvad angår spørgsmålet om *forbedret driftsøkonomi*, har rapporten følgende centrale konklusioner:

- Det nordjyske SMV-panel lægger vægt på en sænkning af selskabsskatten og en sænkning af skat på arbejde.
- En sænkning af selskabsskatten vil først og fremmest påvirke virksomhedernes lyst til at investere mere.
- En sænkning af skat på arbejde skal først og fremmest ske gennem en sænkning af topskatten, mens en sænkning af bundskatten synes at have mindre betydning.
- En sænkning af skat på arbejde vurderes at have en positiv effekt på medarbejdernes lyst til at gøre en større indsats, mens det nordjyske SMV-panel ikke tror på, at det vil føre til krav om kortere arbejdstid.
- Lønomsparinger har først og fremmest en effekt for virksomhedernes konkurrenceevne og betyder mindre for virksomhedernes evne til at innovere.
- Fokus på outsourcing vil stige fremover.
- Lavere takster på energi prioriteres, mens det ikke tillægges synderlig vægt at nedbringe energiomkostningerne gennem investeringer i alternativ energi, produktionsomlægning og energibesparende foranstaltninger.

Hvad angår spørgsmålet om *rammebetingelser*, har rapporten følgende centrale konklusioner:

- Det nordjyske SMV-panel tillægger administrative byrder en væsentlig betydning.
- Det nordjyske SMV-panel lægger ikke særlig vægt på to af markeringspunkterne på hver sin side i Folketinget, nemlig en forøgelse af den økonomiske aktivitet gennem offentlige investeringer og en forøgelse af konkurrencen om offentlige ydelser gennem mere udbud.
- Offentlige-private samarbejder tillægges ikke nogen større betydning, med forskningssamarbejde mellem universiteter og virksomheder som en mulig undtagelse.

1. Hvorfor denne undersøgelse?

I den seneste valgkamp spillede erhvervspolitikken en central rolle. Baggrunden var en stigende bekymring for den danske økonomis evne til at skabe vækst og dermed velstand i en verden, hvor globalisering af markederne fortsætter med stigende hast og sætter danske virksomheder under pres, både på hjemme- og udemarkeder. Fokus i debatten var de senere års store tab af industriarbejdspladser og den private sektors vanskeligheder med at skabe produktivitetsvækst. Forud for debatten havde de politiske blokke spillet ud med politiske programmer, hvor erhvervspolitik spillede en central rolle, og undervejs i valgkampen var der en heftig positioneringskamp omkring de forskellige ideer. Det er svært under en valgkamp at afgøre, hvordan sådanne ideer modtages i erhvervslivet, fordi en undersøgelse heraf vil være stærkt præget af de aktuelle dagsordener i valgkampsforløbet, og derfor valgte gruppen bag denne rapport at undersøge spørgsmålet efter, at valgkampen var kommet lidt på afstand. Vi gennemførte derfor i oktober 2011 en spørgeskemaundersøgelse blandt medlemmerne af det nordjyske SMV-panel, hvor vi fokuserede på de centrale temaer i den erhvervspolitiske debat, som vi gennemgår nærmere i afsnit 3. Vi havde en fornemmelse af, at de adspurgte virksomheder måske vægtede nogle af temaerne anderledes end den politiske debat, og at dette var tilfældet, har vi opsummeret i executive summary, som uddybes nærmere i rapportens konklusion.

2. Undersøgelsens realøkonomiske baggrund

Den danske økonomi har i efterkrigstiden været kendetegnet ved, at et stort antal arbejdspladser forsvandt hvert år, men dette tab af arbejdspladser er løbende blevet kompenseret ved, at mindst et tilsvarende antal opstod som nye arbejdspladser.¹ Denne tendens er nu brudt ved, at den danske økonomi skaber flere arbejdspladser i udlandet end herhjemme, og selv om man derfor ikke kan sige, at den danske økonomi har tabt sin evne til at skabe nye jobs som sådan, kommer en væsentlig del af disse nye arbejdspladser ikke længere den danske befolkning til gode. Samtidig har den konkurrenceudsatte del af den danske økonomi udvist en kedelig tendens med faldende produktivitetsvækst, hvilket afspejler, at virksomhedernes evne til at skabe aflønning af arbejdskraft, fysisk kapital og finansiel kapital er løbende udfordret.

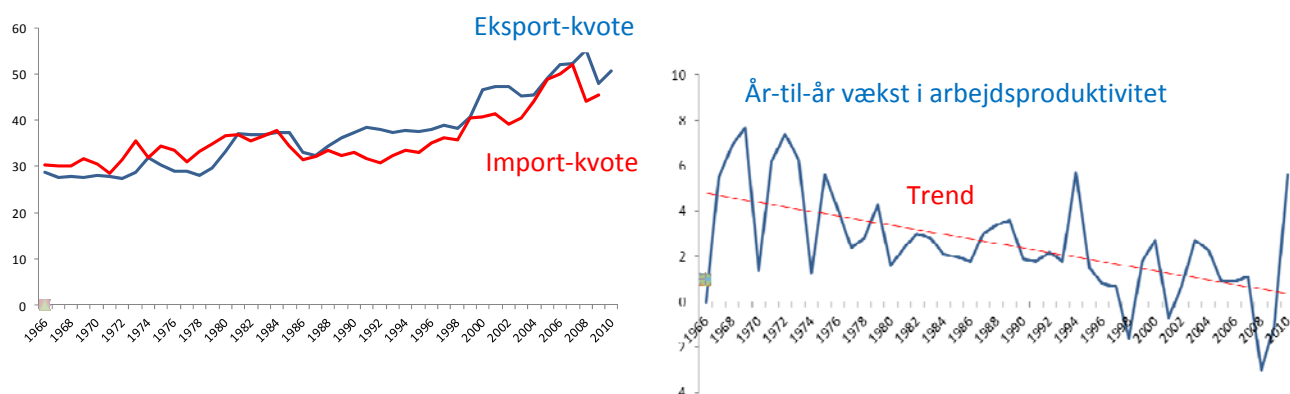
Figur 1 belyser, i hvilken udstrækning den danske økonomi har taget del i den internationale arbejdsdeling, samt hvordan det er gået med produktivitetsvæksten, i perioden 1966-2010. I diagrammet til højre ser man værdien af eksport og import i forhold til værdien af BNP, hvoraf det fremgår, at mens eksport- og importværdien i 1966 svarede til henholdsvis 28,8 % og 31,1 %, var de tilsvarende værdier i 2010 vokset til henholdsvis 50,7 % og 45,4 %. Med andre ord andrager samhandlen med udlandet i dag en størrelsesorden, som næsten svarer til værdien af det samlede danske BNP. Det betyder, at den danske økonomi i stigende grad har taget del i den internationale arbejdsdeling, og denne udvikling har specielt taget fart i de seneste ti år. I diagrammet til venstre ser man den årlige vækst i produktiviteten,

---

¹ Se DØR, *Dansk Økonomi Forår 2003*, Det Økonomiske Råd, København 2003.

målt som bruttoværditilvækst per arbejdstime i den konkurrenceudsatte del af økonomien. Selv om der generelt er en positiv vækst i produktiviteten år for år, med enkelte undtagelser, bliver væksten stadig mindre, og trenden er meget markant nedadgående. Det betyder, at økonomiens evne til at skabe bruttoværditilvækst per arbejdstime er aftagende.

Figur 1. Den danske samhandel med udlandet og år-til-år produktivitetsvæksten i den konkurrenceudsatte del af den danske økonomi, 1966-2010

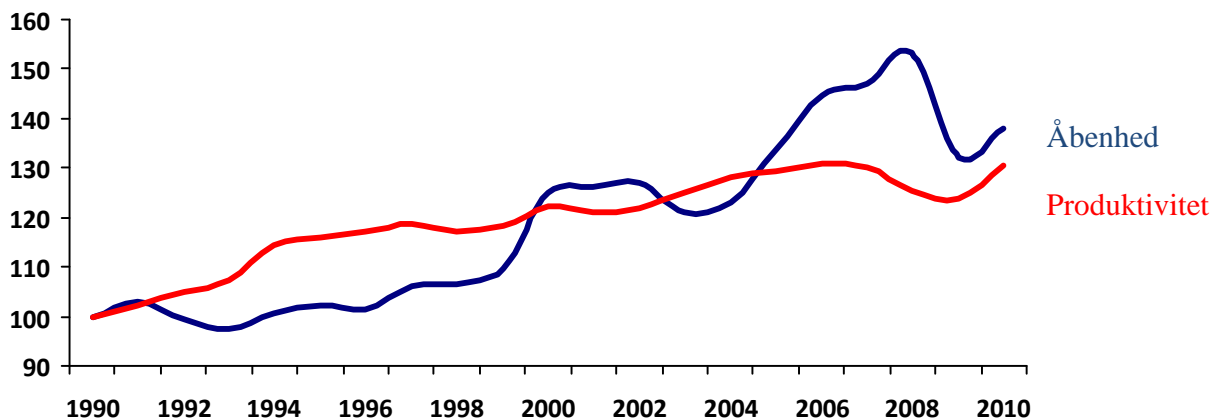
Kilde: Nationalregnskabet, egne beregninger samt NAT23.

Udviklingen i samhandlen med udlandet og udviklingen i produktiviteten er nærmere belyst i figur 2, som for perioden 1990-2010 dels viser, hvor stor betydning samhandlen har fået de seneste tyve år, og hvordan det samtidig er gået med produktivitsniveauet. Selv om væksten i produktiviteten har en nedadgående trend, er vækstraten de enkelte år som regel positiv, og derfor bevæger produktivitsniveauet sig opad, om end med en aftagende rate.² Omvendt er åbenheden steget markant i tiåret op til finanskrisens gennemslag i en periode, hvor eksportværdien i et par årtier generelt har oversteget importværdien (jvf. figur 1). Det, at den danske økonomi har kunnet fastholde en positiv udvikling i handelsbalancen samtidig med en aftagende evne til at generere værditilvækst, indikerer, at der i perioden har været et stigende pres på virksomhedernes indtjening.

Denne udvikling understreger betydningen af at fokusere på erhvervspolitikken og er med til at underbygge, hvorfor erhvervspolitikken indtog så markant en rolle i den nyligt overståede valgkamp. Der er således ikke blot tale om en politisk situation, hvor bestemte temaer slår igennem i partiernes indbyrdes afprøvning af synspunkter og visioner, men også om en situation, som har en alvorlig realøkonomisk baggrund.

² Væksten i 2010 er en markant undtagelse, men tallet bør tages med et stort forbehold, indtil det senest afsluttede nationalregnskab er endeligt revideret.

Figur 2. Den danske økonomis åbenhed og produktivitetsniveauet i den konkurrenceudsatte del af økonomien, 1990-2009, indeks 1990 = 100

Kilde: Beregninger på baggrund af figur 1. Åbenhed er defineret som summen af eksport- og importkvoten år for år. Produktivitetsniveauet er defineret som sidste års produktivitetsniveau opregnet med årets vækst.

3. Undersøgelsens erhvervspolitiske temaer

Hvor der tidligere i efterkrigstiden har været en international debat om, hvor vidt erhvervspolitik skulle indgå som en del af det nationale politiske repertoire, eller om man fra politisk side skulle undlade at påvirke markedsdannelsen med politiske tiltag, er der i dag en udbredt konsensus om, at det er en politisk opgave at styrke markedsdannelsen gennem politiske tiltag.³ De erhvervspolitiske virkemidler strækker sig fra specifikke støtteordninger rettet mod bestemte erhverv til programmer for særlige indsatsområder inden for alle erhverv og videre til generel forbedring af erhvervslivets rammebetingelser. Hvor der i Danmark gennem tresserne og frem mod den sidste halvdel af firserne overvejende var tale om defensive midler, som omfattede subsidiering af bestemte erhverv (f.eks. landbrug og skibsværfter) kombineret med lejlighedsvis finanspolitiske indgreb (f.eks. devaluering og løntilbageholdenhed), udviklede der sig i løbet af halvfemserne en mere offensiv erhvervspolitik, som udvidede repertoire med strategiske satsninger inden for eksempelvis etablering af virksomhedsnetværk, fremvækst af nye brancher, iværksætteri og støtte til organisations- og ledelsesudvikling.⁴ Et betydningsfuldt skift i den danske erhvervspolitik blev introduceret, da den daværende regering i efteråret 1997 introducerede en bred erhvervspolitisk satsning, som ud over de traditionelle defensive og de nye offensive erhvervsfremme-

³ Se f.eks. Wim Naudé, *Industrial Policy: Old and New*, WIDER Working Paper 106 og *New Challenges for Industrial Policy*, WIDER Working Paper 107, World Institute for Development Economics Research, United Nations University, Helsinki, 2010.

⁴ Se f.eks. kapitel 2 om "Nyt fokus – fra teknologisk til organisatorisk innovation" (s.22-38) i Allan Næs Gjerding (red.), *Den fleksible virksomhed: Omstillingspres og fornyelse i dansk erhvervsliv*, Erhvervsudviklingsrådet, København, 1997.

midler også omfattede et øget fokus på virksomheders rammebetingelser, bl.a. i forbindelse med administrative byrder og konkurrencelovgivning, offentlige-private samarbejder, adgang til viden f.eks. gennem oprettelse af innovationsmiljøer, samt adgang til kapital gennem forskellige låneordninger.⁵ Der har hen over midten i dansk politik været en bred konsensus om denne mere omfattende tilgang til, hvad dansk erhvervspolitik handler om.

Den erhvervspolitiske debat i den nyligt overståede valgkamp havde i bred udstrækning sit omdrejningspunkt i en diskussion af Socialdemokraternes og SF's fælles udspil om *Fair løsning 2020 - sammen om Danmark* og linjen i den daværende regerings *Reformpakken 2020 – kontant sikring af Danmarks velfærd*, der hvilede på regeringens genopretningspakke. Mens *Fair løsning* blev introduceret som en vækstpakke, der stod i modsætning til, hvad oppositionen opfattede en sparestrategi hos regeringen, lancerede regeringen sine løsninger som en kombination af tiltag for at øge arbejdsudbuddet (tilbagetrækningsreformen), holde de offentlige udgifter i ro og bevare skattestoppet, hvor der også var indbygget enkelte vækstpakkeelementer, primært i form af eksportlån, skattecredit for FoU-aktiviteter og nedsættelse af selskabsskatten. Det centrale væksthjælpe-element i *Fair løsning* var en fremrykning af offentlige investeringer kombineret primært med straksafskrivning for investeringer i fysisk kapital, skattecredit for iværksættere, styrkelse af de institutionelle investorers rolle⁶ og en trepartsaftale om langsigtet økonomisk holdbarhed⁷.

I den til tider ophedede debat var der en række temaer, som gik igen, og som foranledigede forskergruppen bag denne rapport til at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse blandt SMV-panelets medlemmer. De temaer, som vi har fokuseret på i undersøgelsen, har vi samlet i tre kategorier.

(1) Øget arbejdsudbud

Dette tema handlede om de forudsigelser om fremtidig mangel på arbejdskraft, som den demografiske udvikling synes at tilsige, og som var et centralt element i Velfærds Kommissionens arbejde. I den forbindelse blev der primært fokuseret på tilbagetrækningsreformen, som havde til hensigt at få danskerne til at blive længere på arbejdsmarkedet, men en forøgelse af nydanskernes erhvervsfrekvens, adgangen til udenlandsk arbejdskraft og en længere arbejdsuge (de "12 minutter"), spillede også en central rolle. I denne debat spøjte også spørgsmålet, om der i særlig grad ville opstå mangel på uddannet arbejdskraft, hvor det faldende danske uddannelsesniveau kombineret med en faldende efterspørgsel efter ufaglært

---

⁵ *Danmark som foregangsland. Erhvervspolitik i et globalt perspektiv*, Finansministeriet, København, 1997.

⁶ Det drejede sig om, at ATP og LD skulle kunne drive finansiell virksomhed, at der skulle etableres et system for udstedelse af virksomhedsobligationer til iværksættere og små- og mellemstore virksomheder, samt en styrkelse af Vækstfonden.

⁷ Effekten af denne trepartsaftale skulle være at skabe økonomiske effekter af en værdi, som svarede til, hvis man alternativt øgede den gennemsnitlige arbejdstid med en time om ugen. Det var dette, der blev lanceret som ideen om "12 minutter", der siden skulle udvikle sig til et forklaringsproblem for S-SF koalitionen, fordi det ikke stod helt klart, hvordan de økonomiske effekter af en trepartsaftale skulle fremkomme, hvis intentionen alligevel ikke var at øge arbejdstiden.

arbejdskraft blev italesat⁸, og her optrådte en genopretning af mulighederne for efteruddannelse også som et undertema.

(2) *Forbedret driftsøkonomi*

Dette tema handlede primært om skattestoppet, hvor der i *Reformpakken 2020* blev opereret med, at skattestoppet kunne kombineres med en nedsættelse af selskabsskatten. Ideen var, at en nedsættelse af selskabsskatten ville øge virksomhedernes økonomiske råderum, både i forhold til investeringer og i forhold til virksomhedens stakeholders. Men i diskussionen indgik også en debat om, hvad man skal beskatte, hvor især oppositionen lagde vægt på, at der skulle ske en omlægning fra skat på arbejde til skat på kapitalgevinster i forskellige afskygninger.⁹ Bag ideen om en lavere beskatning af arbejde lå også en antagelse om, at dette ville kunne lægge en dæmper på lønstigningerne, og dermed kom debatten om skattesystemets indretning også til at berøre spørgsmålene om den danske lønkonkurrenceevne og tendensen til outsourcing, som fyldte ganske meget i debatten. Der var samtidig en vis debat om, hvordan en lavere skat på arbejde ville påvirke incitamenterne på arbejdsmarkedet, d.v.s. om det ville tilskynde til en ekstra indsats inden for den eksisterende arbejdstid og/eller foranledige lønmodtagere til at arbejde længere, eller om det snarere ville motivere ønsker om lavere arbejdstid. Endelig indgik der i debatten også ideerne om straksafskrivning ved køb af ny teknologi og begunstigelse af innovationsaktiviteter gennem forskellige fradragsmuligheder, ligesom energiomkostninger blev adresseret fra tid til anden.

(3) *Rammebetingelser*

Nogle af de temaer, som er berørt i de to kategorier ovenfor, kan også defineres som rammebetingelser, eksempelvis spørgsmål om uddannelse, beskatning og pensionsalder, men i debatten indgik de ikke direkte i debatten om rammebetingelser, men optrådte mere i forhold til de to temaer beskrevet ovenfor. Debatten om rammebetingelser fokuserede først og fremmest på, hvordan der kan skabes større markedsmæssig aktivitet ved hjælp af den offentlige sektor. Her spillede ideen om at fremrykke offentlige investeringer naturligvis en central rolle i debatten om de forskellige vækstpakker¹⁰, men også den klassiske ide om en mere omfattende privat deltagelse i offentlige ydelser blev italesat, dels i forbindelse med, om flere offentlige ydelser skulle i udbud, og dels i forbindelse med, om man kunne få gang i

---

⁸ Derfor kom uddannelsesreformer også til at spille en rolle som en del af - alternativt understøttelse af - erhvervspolitikken. Det indikerer, hvor bred den erhvervspolitiske debat efterhånden er blevet som følge af, at spørgsmålet om virksomhedernes rammebetingelser fylder mere og mere i debatten.

⁹ Det stod hurtigt klart, at dette ikke ville omfatte en øget beskatning af de markedsskabte prisstigninger på boligmarkedet. Om dette spørgsmål udspillede der sig en heftig positioneringskamp under valgkampen.

¹⁰ Her trængte "blå blok" ind på "rød blok"s domæne på samme måde, som det omvendte havde gjort sig gældende i forbindelse med boligbeskatningen, så også her foregik der en heftig positioneringskamp.

etableringen af offentlige-private partnerskaber, som har været meget italesat i adskillige år, men ikke har fremvist særligt mange eksempler. En variant af dette var et bredt ønske om et tættere samarbejde mellem universiteter og erhvervsliv samt etablering af innovationspartnerskaber mellem offentlige og private aktører med henblik på at udvikle produkter og services, som kan anvendes i den offentlige sektor¹¹. Endelig optrådte den efterhånden klassiske diskussion om administrative byrder, ikke mindst foranlediget af, at dette tema spillede en overraskende stor rolle i *Fair løsning* sammenlignet med *Reformpakken 2020*.

Hvor stor rolle de forskellige temaer spiller for den enkelte virksomhed, afhænger selvfølgelig af virksomhedens situation og omgivelsesbetingelser. Vi har i undersøgelsen taget udgangspunkt i, hvordan virksomheden har udviklet sig de senere år, hvad angår salg, indtjening og beskæftigelse, og har i denne forbindelse valgt at betone udfordringen fra den globale konkurrence ved at spørge ind til omfanget af virksomhedens salg til udlandet, dens engagement i udlandet gennem outsourcing og dens konkurrenceevne i forhold til konkurrenter på hjemme- og udemarkedet. Som generel baggrundsviden har vi også spurgt om, hvordan virksomheden er blevet påvirket af den nuværende økonomiske krise. Endelig har vi spurgt ind til betydningen af innovation og af energiomkostninger for at kunne belyse respondenternes vurdering af disse områder i den erhvervspolitiske debat. I analysen af svarene har vi generelt været tilbageholdende med at krydstabulere de forskellige spørgsmål, dels fordi antallet af respondenter er relativt lille, og dels fordi svarmønsteret i mange tilfælde er så ensartet, at en krydstabulering ikke er interessant. Men undervejs optræder der interessante sammenhænge mellem svarmønsteret i forskellige spørgsmål, og de vil blive belyst efterhånden, som vi gennemgår, hvad spørgeskemaundersøgelsen viser om de tre erhvervspolitiske temaer, som vi har beskrevet ovenfor.

4. Hvad kan man bruge undersøgelsen til?

Undersøgelsen er en lille undersøgelse i den forstand, at den kun omfatter en mindre gruppe af nordjyske virksomheder. Kontaktpersoner i det nordjyske SMV-panel¹², som på undersøgelsestidspunktet omfattede 85 virksomheder, havde i perioden oktober-november 2011 mulighed for at besvare et internet-baseret spørgeskema, indeholdende både åbne og lukkede spørgsmål¹³. Af disse har 40 gennemført en fuld besvarelse af spørgeskemaet. Der er således ikke tale om en statistisk repræsentativ undersøgelse, der afdækker det danske erhvervslivs vurdering af de forskellige erhvervspolitiske temaer, som vi har beskrevet ovenfor.

---

¹¹ Dette tema dukkede også op i det ønske om en mere effektiv offentlig sektor, som alle partier (med Enhedslisten som en mulig undtagelse) fremførte løbende i valgkampen.

¹² SMV-panelet er nærmere beskrevet i appendiks 2.

¹³ Spørgeskemaet er gengivet i appendiks 3.

Men i en tid, hvor den økonomiske situation tegner alvorligt for den fremtidige velstand i Danmark, og hvor erhvervspolitikken i bred forstand derfor fylder mere end nogensinde før i den nationale politik, er det til enhver tid interessant at spørge privatøkonomiske aktører om, hvordan de vurderer de forskellige erhvervspolitiske tiltag. Viden om, hvad der kendetegner virksomhedernes situation i den globale konkurrence, findes mange steder i det danske samfund: Hos politikere der sætter rammerne for erhvervspolitikken, hos eksperter der udformer erhvervspolitikken, hos interesseorganisationer der søger at påvirke erhvervspolitikken, hos forskere der frembringer viden om erhvervspolitikken – og hos privatøkonomiske aktører der skal agere inden for og med erhvervspolitikken. De erhvervsøkonomiske aktører, som vi har spurgt, er en meget direkte kilde til viden om, hvordan erhvervspolitikken kan spille sammen med den adfærd på markedet, som virksomheden udlever hver dag. Derfor er deres stemme altid central for de rammesættere, udformere, påvirkere og videnproducenter, som agerer i det erhvervspolitiske felt.

Hvilken viden er det så, der opstår ud fra denne stemme? Det er den viden, som vi har sammenfattet indledningsvist i rapportens executive summary, og som vi gennemgår mere detaljeret i de efterfølgende afsnit.

5. Respondenterne illustrerer den grundlæggende problematik

Hvis man så i forlængelse heraf spørger, hvad der kendetegner denne stemme, er det umiddelbare svar, at selv om undersøgelsen ikke er repræsentativ ud fra en statistisk betragtning, afspejler gruppen af respondenter dog den generelle tendens, at jo mere man som virksomhed tager del i den internationale arbejdsdeling, jo større mulighed får man for at styrke virksomhedens indtjening og dermed beskæftigelse.¹⁴ Dermed rammer gruppen af respondenter direkte ind i den problematik, der er det bærende grundlag for den erhvervspolitiske diskussion i Danmark, nemlig spørgsmålet om, hvordan man skaber positive økonomiske effekter ved at blive en del af den globaliserede økonomi, som vi tidligere viste (figur 1 og 2), at dansk økonomi i stigende grad tilhører. Dette gør den stemme, som respondenterne fra det nordjyske SMV-panel udgør, endnu mere aktuel i den øjeblikkelige situation.

Denne karakteristik af gruppen af respondenter kan belyses ved at sammenholde undersøgelsens spørgsmål om, hvordan virksomheden er påvirket af den økonomiske krise (spm.6) med spørgsmålet om, hvordan virksomhedens indtjening har udviklet sig fra 2008 til i dag (spm.1c). Som det fremgår af tabel 1, har 3 ud af 4 virksomheder oplevet, at den økonomiske krise har haft en negativ betydning for deres virksomhed. Ikke overraskende er denne andel størst blandt virksomheder, som har oplevet en faldende indtjening. Men den er samtidig også ganske stor hos den gruppe af virksomheder, hvor indtjeningen har udviklet sig positivt, og ser man ydermere på gruppen af respondenter som helhed, har over halvdelen haft en stigende indtjening, mens kun en tredjedel af virksomhederne har haft en fal-

---

¹⁴ Se ”Danske virksomheders aktiviteter i udlandet”, s.41-56 i *Økonomisk Tema*, nr.11, Økonomi- og Erhvervsministeriet, maj 2011.

dende indtjening. Der er således tale om en gruppe respondenter, hvor krisen har haft et væsentligt gennemslag, men hvor mange af virksomhederne har evnet at modstå krisens effekter.

Tabel 1. *Den økonomiske krises påvirkning af virksomheden sammenholdt med udviklingen i indtjeningen siden 2008*

Indtjeningens udvikling fra 2008 til i dag	Hvordan er din virksomhed berørt af den nuværende økonomiske krise?					N
	Negativt	Positivt	Ingen påvirkning	Ved ikke	I alt %	
Stigende	68,2	4,5	27,3	0	100	22
Uændret	80,0	0	20,0	0	100	5
Faldende	92,3	0	0	7,7	100	13
%-andel	77,5	2,5	17,5	2,5	100	
N	31	1	7	1		40

En årsag hertil er, at der tilsyneladende er en positiv sammenhæng mellem virksomhedens evne til at skabe aktivitet og virksomhedens engagement på udenlandske markeder. Det kan man belyse ved at sammenholde spørgsmålet om indtjening (spm.1c) med spørgsmålet om, hvor stor en del af virksomhedens samlede omsætning, der afsættes i udlandet (spm.3). Her viser tabel 2 det interessante mønster, at jo mere internationaliseret virksomheden er, jo bedre er den til at skabe en øget indtjening, og tabel 3 viser, at det samme mønster også afspejler sig i virksomhedens evne til at skabe beskæftigelse (spm.1d).

Tabel 2. *Virksomhedernes afsætning på udenlandske markeder sammenholdt med udviklingen i indtjeningen siden 2008*

Indtjeningens udvikling fra 2008 til i dag	Hvor stor en andel af den samlede omsætning afsættes i udlandet?				N
	0-25 %	26-75 %	76-100 %	I alt, %	
Stigende	9,1	31,8	59,1	100	22
Uændret	20,0	40,0	40,0	100	5
Faldende	30,8	23,1	46,2	100	13
%-andel	17,5	30,0	52,5	100	
N	7	12	21		40

Tabel 3. Virksomhedernes afsætning på udenlandske markeder sammenholdt med udviklingen i antal medarbejdere siden 2008

Udvikling i antal medarbejdere fra 2008 til i dag	Hvor stor en andel af den samlede omsætning afsættes i udlandet?				N
	0-25 %	26-75 %	76-100 %	I alt, %	
Stigende	10,5	26,3	63,2	100	19
Uændret	0	44,4	55,6	100	9
Faldende	41,7	25,0	33,3	100	12
%-andel	17,5	30,0	52,5	100	40
N	7	12	21		

Sammenfattende illustrerer gruppen af respondenter således den grundlæggende problematik i dansk økonomi, nemlig at vejen frem mod øget vækst og beskæftigelse afhænger af vores evne til at tage del i den internationale arbejdsdeling.

Også fremadvendt vil gruppen af respondenter illustrere denne grundlæggende problematik. Hvis man sammenholder virksomhedernes grad af internationalisering (spm.3) med deres forventninger til udviklingen i det samlede salg fra i dag og frem til udgangen af 2012 (spm.2a), er der en tendens til, at positive forventninger til udviklingen i det samlede salg hænger sammen med, at virksomheden er engageret på udenlandske markeder. Dette fremgår af tabel 4.

Tabel 4. Virksomhedernes afsætning på udenlandske markeder sammenholdt med udviklingen i det samlede salg frem til udgangen af 2012

Udvikling i samlet salg fra i dag og frem til udgangen af 2012	Hvor stor en andel af den samlede omsætning afsættes i udlandet?				N
	0-25 %	26-75 %	76-100 %	I alt, %	
Stigende	22,2	25,9	51,9	100	27
Uændret	0	37,5	62,5	100	8
Faldende	20,0	40,0	40,0	100	5
%-andel	17,5	30,0	52,5	100	40
N	7	12	21		

Sammenholder man virksomhedernes forventninger til udviklingen i indtjening (spm.2c) og beskæftigelse (spm.2d) fra i dag og frem til udgangen af 2012, er der, som det fremgår af tabel 5 nedenfor, (naturligt nok) en forventning om, at indtjening og beskæftigelse følges ad, omend med en tendens til, at beskæftigelsen ikke ændrer sig i samme omfang som indtjeningen.

Tabel 5. Virksomhedernes udvikling i indtjeningen sammenholdt med udviklingen i antal medarbejdere, begge dele frem til udgangen af 2012

Udvikling i antal medarbejdere fra i dag og frem til udgangen af 2012	Indtjeningens udvikling fra i dag og frem til udgangen af 2012				N
	Stigende	Uændret	Faldende	I alt, %	
Stigende	93,3	6,7	0	100	15
Uændret	36,8	52,6	10,5	100	19
Faldende	16,7	16,7	66,7	100	6
%-andel	55,0	30,0	15,0	100	40
N	22	12	6		

6. De erhvervspolitiske temaers belysning

De tre erhvervspolitiske temaer – øget arbejdsudbud, forbedret driftsøkonomi og rammebetingelser – vil vi i afsnit 7-9 belyse med udgangspunkt i de spørgsmål, som er listet i tabel 6. I belysningen vil vi dække de tematiske underpunkter, som er nævnt i tabellen, og som også fremgik af den tidligere beskrivelse af de erhvervspolitiske temaer i afsnit 3.

Tabel 6. De erhvervspolitiske temaer og de spørgsmål fra undersøgelsen, som inddrages til at belyse temaerne

Erhvervspolitiske temaer	Direkte relaterede spørgsmål i undersøgelsen
<i>Øget arbejdsudbud</i> <ul style="list-style-type: none"> • Ansatte bliver længere på arbejdsmarkedet • Ansatte arbejder længere per uge • Højere erhvervsfrekvens for nydanskere • Bedre adgang til udenlandsk arbejdskraft • Flere medarbejdere med uddannelse • Bedre adgang til efteruddannelse • Mangel på arbejdskraft	7a-e, 7i, 23a-e, 24a-e
<i>Forbedret driftsøkonomi</i> <ul style="list-style-type: none"> • Nedsættelse af selskabsskat • Nedsættelse af skat på arbejde • Lønomkostninger • Outsourcing • Bedre afskrivningsmuligheder • Lavere energiomkostninger	7f-h, 9-11, 14, 16-17, 18-20, 23f-j, 24f-j
<i>Rammebetingelser</i> <ul style="list-style-type: none"> • Offentlige investeringer • Flere offentlige ydelser i udbud • Offentlige-private samarbejder • Administrative byrder	15, 21

Når ikke alle spørgsmål er inddraget i belysningen af de erhvervspolitiske temaer, skyldes det flere forskellige forhold. Spørgsmål, der tjener som baggrundsdata til at danne overblik over gruppen af respondenter, er enten behandlet tidligere (afsnit 5), eller vil blive inddraget i konklusionen. Det samme gælder spørgeskemaets åbne spørgsmål, som inddrages i konklusionen. Endelig er spørgsmål 8 helt udeladt. Spørgsmålet, der handler om den negative betydning af en række forhold, var oprindeligt tænkt som et spejlbillede af spørgsmål 7, der handler om den positive betydning af de samme forhold. Imidlertid har 9 ud af 10 respondenter meget konsekvent angivet svaret ”ingen betydning” i spørgsmål 8, hvorfor vi har valgt ikke at forfølge dette aspekt yderligere.

7. Øget arbejdsudbud

I den erhvervspolitiske debat om behovet for at øge udbuddet af arbejdskraft har der været to tydelige omdrejningspunkter. Det ene omdrejningspunkt handler om at øge mængden af arbejdskraft ved at få ansatte til at blive længere på arbejdsmarkedet, arbejde længere per uge og øge frekvensen blandt nydanskere. Det andet handler om mulighederne for at sikre et højere uddannelsesindhold i arbejdsinputtet, hvilket primært er blevet associeret med lettere adgang til udenlandsk arbejdskraft, medarbejdere med videregående uddannelse og forbedrede muligheder for at efteruddanne arbejdskraften. Disse forhold er belyst i tabel 7.

Tabel 7. *Hvor stor betydning har det for din virksomhed, hvis...*

%-andel, N=41	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	Ved ikke
...ansatte bliver længere på arbejdsmarkedet	0	19,5	36,6	17,1	26,8	0
...ansatte arbejder længere per uge	2,4	31,7	29,3	12,2	24,4	0
...flere nydanskere kommer i arbejde	0	7,3	14,6	31,7	39,0	7,3
...det bliver lettere at få udenlandsk arbejdskraft	4,9	4,9	22,0	31,7	34,1	7,3
...medarbejdere har en videregående uddannelse	7,3	17,1	41,5	24,4	9,8	0
...mulighederne for efteruddannelse forbedres	2,4	24,4	46,3	22,0	4,9	0

Hvad angår en *øget mængde af arbejdskraft*, er tendensen, at selv om et lille flertal af respondenterne tillægger det stor eller nogen betydning, at ansatte bliver længere på arbejdsmarkedet, så er det først og fremmest en længere ugentlig arbejdstid, der vægter hos respondenterne. Et overvejende flertal tillægger det mindre eller ingen betydning, at der kommer flere nydanskere i arbejde. Der er således en tydelig tendens til, at respondenterne først og fremmest lægger vægt på, at der generelt præsteres flere arbejdstimer blandt de medarbejdere, som er tilknyttet virksomheden.¹⁵ Hvad angår *uddannelsesindholdet i arbejdsinputtet*, er tendensen, at man primært vægter, at medarbejdere har en videregående uddannelse, og at mulighederne for efteruddannelse forbedres, mens adgangen til udenlandsk arbejdskraft er mindre væsentlig. Generelt kan man således sige, at virksomhederne er optaget af, hvor stor en arbejdsmængde virksomhedens ansatte kan præstere, og hvilket kompetenceniveau der knytter sig til denne indsats.

Når spørgsmålene om arbejdsmængde og uddannelsesindhold i arbejdsinputtet har spillet så væsentlig en rolle i den erhvervspolitiske debat, skyldes det selvfølgelig dels en bekymring for, hvordan den

¹⁵ I den erhvervspolitiske debat er spørgsmålene om, at arbejdskraften skal blive længere på arbejdsmarkedet, ofte blevet knyttet sammen med spørgsmålet om en længere ugentlig arbejdstid. Denne sammenkædning afspejler en politisk interesse i, at udbuddet af arbejdskraft øges både på kort og langt sigt. En lignende sammenkædning kan man finde hos undersøgelsens respondenter. Knap 9 ud af 10 respondenter, der tillægger det positiv betydning, at ansatte bliver længere på arbejdsmarkedet, tillægger det også positiv betydning, at ansatte arbejder længere per uge. Omvendt gælder det også, at 8 ud af 10 respondenter, der tillægger det mindre eller ingen positiv betydning, at ansatte bliver længere på arbejdsmarkedet, også tillægger det mindre eller ingen positiv betydning, at ansatte arbejder længere per uge.

demografiske udvikling vil påvirke det fremtidige arbejdsudbud, men i en erhvervspolitisk sammenhæng dels også et hensyn til, at arbejdsmængden og uddannelsesindholdet i arbejdsinputtet har betydning for virksomhedernes evne til at konkurrere og innovere. I undersøgelsen er der sat fokus på, hvad mangel på forskellige typer af arbejdskraft betyder for virksomhedens konkurrence- og innovationsevne. Dette belyses i tabel 8 og 9.

Tabel 8. *Betydningen af mangel på arbejdskraft for virksomhedens konkurrenceevne*

<i>Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds konkurrenceevne?</i>						
%-andel, N=40	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	Ved ikke
Mangel på ufaglært arbejdskraft	5,0	12,5	7,5	27,5	47,5	0
Mangel på faglært arbejdskraft	5,0	10,0	22,5	27,5	35,0	0
Mangel på arbejdskraft med kort uddannelse	2,5	5,0	17,5	37,5	37,5	0
Mangel på arbejdskraft med mellemlang uddannelse	2,5	10,0	22,5	32,5	32,5	0
Mangel på arbejdskraft med videregående uddannelse	10,0	5,0	22,5	35,0	27,5	0

Som det fremgår af tabel 8, har mangel på arbejdskraft ikke den store betydning for virksomhedernes konkurrenceevne. Dette gælder navnlig mangel på ufaglært arbejdskraft. 3/4 respondenterne tilkendegiver, at mangel på ufaglært arbejdskraft kun mindre eller ingen betydning har for deres virksomheds konkurrenceevne. I relation til mangel på arbejdskraft med mellemlang eller videregående uddannelse er det omkring 3/5 der tilkendegiver dette. Frem for mangel på arbejdskraft, er det ifølge respondenterne nærmere lønniveauet, der har betydning for konkurrenceevnen. Dette fremgår af et af spørgeskemaets åbne spørgsmål (spm.4), hvor respondenterne har kunnet tilkendegive 3 forhold, der har betydning. Ud af i alt 106 tilkendegivelser, er det i omtrent halvdelen, der vedrører lønniveauet (se appendix 3).

Heller ikke i relation til virksomhedernes innovationsevne ser mangel på arbejdskraft ud til at have betydning. Tabel 9 viser, at en overvejende del af respondenterne ikke anser mangel på arbejdskraft som en udfordring for deres innovationsevne. Igen gælder dette navnlig i relation til ufaglært arbejdskraft og lidt mindre i relation til arbejdskraft med mellemlang eller videregående uddannelse.

Tabel 9. *Betydningen af mangel på arbejdskraft for virksomhedens innovationsevne*

<i>Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds evne til at innovere?</i>						
%-andel, N=40	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	Ved ikke
Mangel på ufaglært arbejdskraft	2,5	0	5,0	27,5	62,5	2,5
Mangel på faglært arbejdskraft	2,5	7,5	7,5	27,5	52,5	2,5
Mangel på arbejdskraft med kort uddannelse	0	0	12,5	40,0	45,0	2,5
Mangel på arbejdskraft med mellemlang uddannelse	5,0	10,0	17,5	30,0	32,5	5,0
Mangel på arbejdskraft med videregående uddannelse	10,0	12,5	15,0	27,5	32,5	2,5

Det generelle billede er, at respondenterne tillægger mangel på arbejdskraft langt mindre betydning end det, der kommer til udtryk i den erhvervspolitiske debat. Man må formode at dette skyldes, at undersøgelsen har fundet sted i en periode, hvor ledigheden er stigende, og virksomhederne derfor har oplevet færre rekrutteringsproblemer, og at den erhvervspolitiske debat samtidig i højere grad end undersøgelsens respondenter har været optaget af konsekvenserne af den demografiske udvikling og derfor i højere grad har fokuseret på det mellemlange og lange sigt. Den beherskede vægt på arbejdskraftsmanglens betydning blandt respondenterne kommer til udtryk både, hvad angår konkurrenceevne og evnen til at innovere, men der er dog en lille tendens til, at mangel på højtuddannet arbejdskraft anses for mere væsentlig end mangel på andre arbejdskraftstyper, navnlig hvad angår virksomhedens evne til at innovere. Det generelle billede er dog, at virksomhedernes vurdering af, hvad mangel på arbejdskraft betyder for konkurrence- og innovationsevne, er mere behersket, end man umiddelbart skulle forvente ud fra den erhvervspolitiske debat, herunder også den vægt, som spørgsmålet løbende har hos erhvervslivets egne organisationer.

8. Forbedret driftsøkonomi

I den erhvervspolitiske debat om virksomhedernes økonomiske råderum og økonomiske incitamenter, har der primært været tre omdrejningspunkter. Det første omdrejningspunkt har handlet om beskatningen af den økonomiske aktivitet og har knyttet sig til, hvad virksomhedsbeskatningen betyder for virksomhedernes aktivitet og investeringslyst, og hvad skat på arbejde betyder for medarbejdernes adfærd, primært lønkrav og arbejdsvilje. Det andet omdrejningspunkt har været den efterhånden klassiske debat om, hvad lønniveauet betyder for konkurrenceevnen. Både i forbindelse med beskatningsspørgsmålet og lønkonkurrenceevnen har der løbende været rejst en debat om virksomhedernes lokaliseringsadfærd, hvor outsourcing er blevet set som en reaktion på et for højt omkostningsniveau. Endelig har der for det tredje været et lejlighedsvist opdukkende spørgsmål om, hvor vidt den danske indsats for at opnå en mere energieffektiv økonomi gennem prisfastsættelsen af energi påvirker erhvervslivet negativt.

Hvad angår *beskatningstemaet*, har undersøgelsen spurgt ind til, hvilken betydning det vil have for virksomheden, hvis selskabsskatten og skatten på arbejde sættes ned. Der er desuden spurgt ind til betydningen af straksafskrivninger på ny teknologi, som navnlig i 2011-valgkampen spillede en central politisk rolle, primært for den daværende opposition. Tabel 10 viser, at en nedsættelse af selskabsskatten og skat på arbejde tillægges stor vægt blandt respondenterne, mens spørgsmålet om straksafskrivninger har mindre, men dog stadig en betydelig vægt.¹⁶ Der er således her tale om erhvervspolitiske emner, som har stor klangbund hos respondenterne.

Tabel 10. *Hvor stor betydning har det for din virksomhed, hvis...*

%-andel, N=41	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	Ved ikke
...selskabsskatten sættes ned	29,3	24,4	31,7	9,8	4,9	
...skat på arbejde sættes ned	43,9	24,4	19,5	4,9	7,3	
...der gennemføres straksafskrivning ved køb af ny teknologi	4,9	22,0	31,7	29,3	12,2	

At sækelse af selskabsskatten og skatten på arbejde opfattes som positive virkemidler, understøttes af et spørgeskemaets åbne spørgsmål (spm.25) hvor respondenterne har mulighed for at angive 3 emner fra den erhvervspolitiske dagsorden, som de mener, vil have størst positiv effekt for deres virksomhed. Af i alt 81 tilkendegivelser er det de 31, der omhandler nedsættelse af skatten på arbejde eller selskabsskatten.

¹⁶ Denne betydelige vægt underbygges, når man spørger virksomhederne om sandsynligheden for, at de vil investere mere i innovation, hvis innovationsomkostninger kan fratrækkes direkte i indtjeningen eller kan akkumuleres og fratrækkes, når virksomheden giver overskud (spm.14). Mens knap 12 % af virksomhederne tillægger det meget stor betydning i begge tilfælde, er det henholdsvis ca. 53 % og 61 % af virksomhederne, der angiver "stor" eller "nogen" betydning. Spørgsmålet om at sænke beskatningsniveauet i forbindelse med fradrag af innovationsrelaterede omkostninger spiller således en stor rolle for respondenterne.

Når en nedsættelse af selskabsskatten er blevet tillagt stor betydning i den erhvervspolitiske debat, hænger det dels sammen med en antagelse om, at lav selskabsskat stimulerer udenlandske virksomheder til at lokalisere sig i landet¹⁷, og dels sammen med en antagelse om, at lav selskabsskat fører til større investeringslyst hos virksomhederne og stimulerer virksomhedernes stakeholder management gennem udbyttedeling¹⁸. Tabel 11 nedenfor belyser, hvordan respondenterne vurderer, at en lavere selskabsskat vil påvirke disse forhold, og der er her i undersøgelsen en klar tendens til, respondenterne vurderer betydningen af en lavere selskabsskat som mere vigtig for investeringslysten end for stimuleringen af stakeholder management. Hvad angår stakeholder management, svarer dog omkring halvdelen af respondenterne, at en lavere selskabsskat vil have meget stor, stor eller nogen betydning for, at der udbetales mere bonus til medarbejderne, og denne effekt for interne stakeholders tillægges større vægt blandt respondenterne end en tilsvarende effekt for eksterne stakeholders. Der er således noget, der tyder på, at den erhvervspolitiske antagelse om en lavere selskabsskats betydning for løndannelsen også har rod i en reel virksomhedsadfærd.

Tabel 11. *Hvor stor betydning vil en lavere selskabsskat have for, at virksomheden...*

%-andel, N=41	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	Ved ikke
...øger sine investeringer	14,6	24,4	34,1	17,1	9,8	0
...udbetaler større udbytte/dividende	4,9	7,3	26,8	31,7	29,3	0
...udbetaler mere bonus til medarbejderne	7,3	12,2	29,3	22,0	29,3	0

Sammenfattende tyder tabel 11 altså på, at en sænkning af selskabsskatten vurderes til at have større betydning for investeringsadfærden end for stakeholder management.

Da netop spørgsmålet om selskabsskatten er særlig kontroversiel i den erhvervspolitiske debat, har vi undersøgt denne observation nærmere. Tabel A1 (se appendix 1) bekræfter indtrykket af, at en lavere selskabsskat først og fremmest vil have effekt på virksomhedernes investeringslyst. I tabellen har vi sammenholdt respondenternes vurdering af den positive betydning af en sænkning af selskabsskatten (spm.7f) med svarene i tabel 11 (spm.18a-c) og her ses der en klar tendens til, at de respondenter, som tillægger en sænkning af selskabsskatten positiv betydning, også vurderer, at en sådan sænkning vil have betydning for, at virksomheden øger sine investeringer. Det gælder også omvendt, at respondenter, der ikke tillægger en sænkning af selskabsskatten positiv betydning, heller ikke ser en betydning for investeringsaktiviteten. Hvad angår en lavere selskabsskats betydning for, at der udbetales større udbytte/dividende, kan der ikke konstateres den store sammenhæng med respondenternes vurdering af den generelle positive betydning af en sænkning af selskabsskatten, og det samme gælder respondenternes vurdering af en lavere selskabsskats betydning for udbetaling af mere bonus til medarbejderne.

¹⁷ Dette spørgsmål falder uden for undersøgelsens rammer.

¹⁸ En lav selskabsskat antages, alt andet lige, at øge virksomhedens økonomiske råderum for at give investorer, ledelse og medarbejdere del i overskuddet. Dette antages at øge mulighederne for at tiltrække fremmedkapital og lægge en dæmper på lønkrav.

Vi vender os nu mod spørgsmålet om lavere skat på arbejde. Debatten om en lavere skat på arbejde, enten gennem ændringer i topskat eller bundskat, har først og fremmest hvilet på en antagelse om, at lavere skat giver medarbejdere lyst til at gøre en ekstra indsats inden for den eksisterende arbejdstid, men også ved at påtage sig ekstra arbejde ud over den fastsatte arbejdstid. Der har dog samtidig været advarende røster om, at lavere skat på arbejde også kan udløse et kontraproduktivt pres ved, at medarbejderne får økonomiske råderum til at efterspørge kortere arbejdstid. Tabel 12 viser, at virksomhedslederne i undersøgelsen generelt ser en sænkning af skatten på arbejde som noget, der i højere grad påvirker medarbejdernes lyst til at gøre en ekstra indsats end til at efterspørge en sænkning af arbejdstiden, og af tabel 13 fremgår det, at effekten af topskatten generelt vurderes højere end effekten af bundskatten.

Tabel 12. *Betydningen af at sænke topskatten*

<i>Hvor stor betydning vil en sænkning af topskatten med din erfaring have for medarbejderne, hvad angår...</i>						
%-andel, N=41	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	Ved ikke
...lyst til at gøre en ekstra indsats inden for den eksisterende arbejdstid	24,4	24,4	26,8	9,8	14,6	0
...lyst til at påtage sig merarbejde/overarbejde	34,1	22,0	24,4	12,2	7,3	0
...lyst til at efterspørge en sænkning af arbejdstiden	2,4	2,4	9,8	29,3	48,8	7,3

Tabel 13. *Betydningen af at sænke bundskatten*

<i>Hvor stor betydning vil en sænkning af bundskatten med din erfaring have for medarbejderne, hvad angår...</i>						
%-andel, N=41	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	Ved ikke
...lyst til at gøre en ekstra indsats inden for den eksisterende arbejdstid	9,8	2,4	26,8	22,0	36,6	2,4
...lyst til at påtage sig merarbejde/overarbejde	7,3	4,9	26,8	26,8	31,7	2,4
...lyst til at efterspørge en sænkning af arbejdstiden	0	12,2	19,5	24,4	36,6	7,3

Der, hvor en sænkning af topskatten tillægges større betydning end en sænkning af bundskatten, er med hensyn til lysten til at gøre en ekstra indsats inden for den eksisterende arbejdstid og lysten til at påtage sig merarbejde/overarbejde. Omvendt forholder det sig med lysten til at efterspørge en sænkning af arbejdstiden, hvor en sænkning af bundskatten tillægges større betydning. En forklaring på denne forskel kunne være, at respondenterne vurderer, at krav om en sænkning af arbejdstiden er mere relevante for medarbejdere i fysisk belastende jobs, hvilket oftest omfatter de lavest aflønnede stillinger, hvor en sænkning af bundskatten vil have større betydning end for andre stillings typer. Tilsvarende vil arbejdstidens længde ofte spille en mindre rolle inden for stillingskategorier med en højere aflønning.

Da det løbende i den erhvervspolitiske debat har været kontroversielt, om en sænkning af topskatten vil have en større adfærdsregulerende effekt end en sænkning af bundskatten, har vi på tilsvarende vis som i forbindelse med tabel 11 foretaget yderligere undersøgelse af den sammenhæng som

undersøgelsen indikerer mellem en sænkning af topskatten (spm.19) og henholdsvis lysten til at gøre en ekstra indsats inden for den eksisterende arbejdstid (spm.19a), påtage sig merarbejde/overarbejde (spm.19b) og efterspørge en sænkning af arbejdstiden (spm.19c). Krydstabuleringer i tabel A2 (appendix 1) bekræfter således, at der er en sammenhæng mellem en sænkning af topskatten og lysten til at gøre en ekstra indsats inden for den eksisterende arbejdstid, at der er en stærk sammenhæng mellem en sænkning af topskatten og lysten til at påtage sig merarbejde, og at der ikke er nogen sammenhæng mellem en sænkning af topskatten og lysten til at efterspørge en sænkning af arbejdstiden. Det skal dog pointeres, at undersøgelsen ikke siger noget om, hvordan lønmodtagere vil agere i den pågældende situation. Undersøgelsen har kun vurderet, hvad de adspurgte virksomhedsrepræsentanter med deres erfaring skønner, at effekten vil være.

Afslutningsvist om beskatningstemaet skal det bemærkes, at der er en stærk sammenhæng mellem, hvordan respondenterne vurderer betydningen af en sænkning af selskabsskatten og betydningen af en sænkning af skatten på arbejde. Har man vurderet, at den positive betydning af en sænkning af selskabsskatten er stor eller meget stor, vil man også have en tendens til at vurdere, at den positive betydning af at nedsætte skat på arbejde er meget stor eller stor. Det samme gælder vurderingen i de andre svarkategorier (tabel A3, appendix 1).

Hvad angår temaet om *lønkonkurrenceevne*, har undersøgelsen søgt at belyse dette ved at spørge om respondenternes vurdering af, hvad lønniveauet for forskellige typer af arbejdskraft betyder for henholdsvis virksomhedens konkurrenceevne og evne til at innovere. Som tabel 14 viser, tillægger respondenterne generelt lønniveauet betydning for konkurrenceevnen, mens tabel 15 viser, at betydningen for evnen til at innovere er mindre udtalt. Mens det er svært at se nogle forskelle i lønniveauets betydning for konkurrenceevnen på tværs af de forskellige typer af arbejdskraft, er der dog en svag tendens til, at lønniveauets betydning for evnen til at innovere stiger med arbejdskraftens uddannelsesniveau.

Tabel 14. *Betydningen af lønniveauet hos forskellige typer af arbejdskraft for virksomhedens konkurrenceevne*

<i>Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds konkurrenceevne?</i>						
%-andel, N=40	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	Ved ikke
Lønniveauet hos ufaglærte	25,0	25,0	17,5	12,5	20,0	0
Lønniveauet hos faglærte	25,0	30,0	32,5	5,0	7,5	0
Lønniveauet hos arbejdskraft med kort uddannelse	17,5	20,0	20,0	27,5	12,5	2,5
Lønniveauet hos arbejdskraft med mellemlang uddannelse	22,5	30,0	20,0	20,0	7,5	0
Lønniveauet hos arbejdskraft med videregående uddannelse	20,0	30,0	20,0	20,0	10,0	0

Tabel 15. *Betydningen af lønniveauet hos forskellige typer af arbejdskraft for virksomhedens innovationsevne*

<i>Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds evne til at innovere?</i>						
%-andel, N=40	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	Ved ikke
Lønniveauet hos ufaglærte	12,5	2,5	7,5	25,0	50,0	2,5
Lønniveauet hos faglærte	10,0	5,0	15,0	22,5	42,5	5,0
Lønniveauet hos arbejdskraft med kort uddannelse	7,5	5,0	12,5	27,5	42,5	5,0
Lønniveauet hos arbejdskraft med mellemlang uddannelse	10,0	15,0	25,0	25,0	20,0	5,0
Lønniveauet hos arbejdskraft med videregående uddannelse	15,0	20,0	12,5	30,0	17,5	5,0

Denne forskel afspejler sandsynligvis, hvilken betydning de forskellige typer af arbejdskraft har for virksomhedens innovationsindsats, hvor medarbejdere med en vis uddannelse vil betyde relativt mere end, hvad angår konkurrenceevnen. Forskellen kan også skyldes, at innovationsaktivitet i højere grad associeres med nogle bestemte typer af arbejdskraft, hvor uddannelsesbaggrund spiller en væsentlig rolle. Men den centrale observation, der står tilbage, er, at lønniveauet vægtes relativt højere i forhold til konkurrenceevne end i forhold til virksomhedens evne til at innovere. At lønniveauet spiller en relativ beskeden rolle i forhold til virksomhedens evne til at innovere, hænger godt sammen med den tidligere observation, at mangel på arbejdskraft ikke spiller en central rolle for respondenterne (tabel 8).

Som nævnt indledningsvist i dette afsnit, har lønniveauet i den erhvervspolitiske debat været koblet sammen med spørgsmålet om virksomheders lokaliseringsadfærd, først og fremmest, om virksomheder vælger at outsource som følge af et højt dansk omkostningsniveau. Kun en fjerdedel af respondenterne angiver, at de har outsourcet dele af produktion og andre aktiviteter til lavindkomstlande i perioden fra 2008 til i dag (spm.9), mens andelen er oppe på 4 ud af 10 respondenter, når man spørger, om der planlægges outsourcing til lavindkomstlande fra i dag og frem til udgangen af 2012 (spm.11). Der er således en svag tendens til, at virksomhederne vil øge deres fokus på outsourcing. Om dette afspejler det danske omkostningsniveau, eller om det er et led i virksomhedernes almindelige reaktion på den stigende globalisering af dansk økonomi, kan undersøgelsen ikke give et entydigt svar på. Men et af spørgeskemaets åbne spørgsmål (spm.10) indikerer, at navnlig lønomkostninger er en årsag til outsourcing. I hvert fald er det et lavere lønniveau der peges på, når de respondenter, der har outsourcet, skal tilkende give, hvilke betingelser der skal være opfyldt, førend de stopper outsourcing og insourcer i stedet

Afslutningsvist skal vi i dette afsnit rette fokus mod spørgsmålet om, hvor vidt den danske indsats for at opnå en mere energieffektiv økonomi gennem prisfastsættelsen af energi påvirker erhvervslivet negativt. Her har undersøgelsen spurgt ind til, hvor stor en andel energiomkostninger udgør af de samlede omkostninger (tabel 16), og hvor stor betydning forskellige foranstaltninger vil have for virksomhedens mulighed for at sænke energiomkostningerne (tabel 17).

Tabel 16. *Energiomkostningernes andel af de samlede omkostninger*

	0-5 %	6-10 %	11-20 %	21-30 %	Over 30 %	Ved ikke	I alt
%-andel, N = 41	53,7	31,7	2,4		2,4	9,8	100

Energiomkostningerne udgør under 5 % af de samlede omkostninger hos halvdelen af virksomhederne, mens de udgør 6-10 % hos knap en tredjedel af virksomhederne. Energiomkostninger udgør således en relativ lille andel af de samlede omkostninger, omend selv denne andel naturligvis vil have en betydning i perioder, hvor indtjeningen er presset. Billedet tyder dog på, at spørgsmålet om energiomkostninger har mindre betydning for virksomhedernes konkurrenceevne og større betydning for den erhvervspolitiske diskussion om, hvordan man bidrager til den nationale klimapolitik.

Tabel 17. *Hvor stor betydning har de følgende tiltage for virksomhedens mulighed for at sænke sine energiomkostninger?*

%-andel, N=41	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	Ved ikke
Nedsættelse af takster på energi	12,2	14,6	36,6	19,5	12,2	4,9
Virksomheden investerer i alternativ energi	4,9	14,6	2,4	31,7	36,6	9,8
Virksomheden omlægger sin produktion	0	7,3	12,2	34,1	36,6	9,8
Virksomheden gennemfører energibesparende foranstaltninger	2,4	7,3	26,8	39,0	17,1	9,8

Her har undersøgelsen spurgt ind til, hvad det vil betyde for virksomhedens muligheder for at sænke sine energiomkostninger, hvis den investerer i alternativ energi, omlægger sin produktion og gennemfører energibesparende foranstaltninger, hvilket alle er centrale fokusområder i den erhvervspolitiske og klimapolitiske debat. Endvidere har undersøgelsen spurgt ind til betydningen af en nedsættelse af takster på energi, hvilket er et tiltag, der går direkte imod hovedlinjen i den erhvervspolitiske og klimapolitiske debat. Her er det interessant, at respondenterne ifølge tabel 17 tillægger investeringer i alternativ energi, produktionsomlægning og energibesparende foranstaltninger en forholdsvis lav vægt for virksomhedens mulighed for at sænke energiomkostningerne, mens nedsættelse af takster på energi vurderes som mere betydningsfuld. Der er således tale om et område, hvor den italesatte politik og virksomhedernes vurdering af deres situation næppe kan siges at være synkroniseret.

9. Rammebetingelser

Som tidligere beskrevet er det erhvervspolitiske tema om rammebetingelser præget af navnlig to ting: Det første er den klassiske diskussion om administrative byrder, der fik nyt liv under den seneste valgkamp, da emnet fik en overraskende fremtrædende placering hos den daværende opposition. Det andet er et mere omfattende kompleks af forslag til, hvordan man kan øge og/eller ændre den markeds-mæssige dynamik gennem offentlige investeringer, forskningssamarbejde, innovationspartnerskaber og offentlig-private partnerskaber samt øge konkurrencen inden for den offentlige service gennem udbud.

Hvad angår *administrative byrder*, viser tabel 18, at dette fremdeles er et emne, som tillægges betydning hos virksomhederne. Omkring 42 % af respondenterne tillægger dette meget stor eller stor betydning, mens en tredjedel tillægger det nogen betydning. Det generelle billede er derfor, at de administrative byrder spiller en rolle hos omkring 8 ud af 10 respondenter.

Tabel 18. *Hvor stor betydning har de administrative byrder for din virksomhed?*

	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	Ved ikke	I alt
%-andel, N = 40	7,5	35,0	35,0	17,5	5,0	0	100

Det er i gennem et af undersøgelsens åbne spørgsmål muligt at afdække dette yderligere. Respondenterne har kunnet angive op til 3 områder, hvor virksomheden har de største omkostninger som følge af administrative byrder (spm.22). Ud af 47 angivelser, omhandler 16 eksplicit dokumentation og indberetninger til myndigheder, og anlægger man bredere fortolkning, hvor indberetninger i forbindelse med skat, moms, sygedagpenge osv. tages med, når man frem til 31 angivelser. Dokumentation og indberetning til myndigheder tegner sig således som den væsentligste byrde i virksomhedsledernes øjne.

Hvad angår spørgsmålet om den *markeds-mæssige dynamik*, som belyses i tabel 19, er der generelt relativt få virksomheder, der tillægger de nævnte tiltag meget stor eller stor betydning. Tendensen er, at tiltagene tillægges mindre eller ingen betydning. Dette gælder navnlig igangsættelse af store offentlige anlægs- og byggeprojekter, som spiller en væsentlig rolle for den nuværende regering, og mere omfattende offentligt udbud, som spiller en væsentlig rolle for den nuværende opposition. To af de væsentlige markeringssager på hver side af Folketinget tillægges således i overvejende grad lav betydning hos respondenterne. Det tiltag, som respondenterne tillægger relativ størst vægt, er forskningsprojekter baseret på samarbejde mellem universiteter og virksomheder, som mere end 4 ud af 10 respondenter tillægger stor eller nogen betydning for deres virksomhed.¹⁹

¹⁹ Man kan filosofere over, om denne observation afspejler, at der i Nordjylland er en udbredt tradition for samarbejde mellem Aalborg Universitet og nordjyske virksomheder. Ligeledes kan der være en tendens til, at virksomheder, der indgår i SMV-panelet, er mere opmærksomme end andre virksomheder på mulighederne i samarbejde med et universitet.

Tabel 19. *Hvor stor betydning har det for din virksomhed, hvis...*

%-andel, N=41	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	Ved ikke
...der igangsættes store offentlige anlægs- og byggeprojekter	2,4	4,9	17,1	12,2	63,4	
...der igangsættes flere forskningsprojekter baseret på samarbejde mellem universiteter og virksomheder	2,4	12,2	31,7	26,8	24,4	2,4
...der etableres innovationspartnerskaber mellem det offentlige og din virksomhed med henblik på at udvikle produkter/ydelser, som kan anvendes i det offentlige	4,9	2,4	17,1	29,3	46,3	
...flere offentlige ydelser leveres gennem offentlige-private partnerskaber	2,4	4,9	4,9	26,8	58,5	2,4
...flere offentlige ydelser sendes i udbud		4,9	2,4	19,5	70,7	2,4

Et ønske om større samarbejde mellem virksomheder og universiteter genfindes i respondenternes egne forslag til, hvordan innovation kan fremmes (spm.14). Til dette åbne spørgsmål svarer en respondent således: *"Styrke mulighederne for samarbejde mellem mindre virksomheder og universiteterne"*. En anden svarer: *"Forskellige tilskudsordninger der gør investeringer mindre, samt at man har adgang til eksperthjælp. Kan ikke forstå at universiteter ikke arbejder tættere sammen med virksomhederne"*. Det sidste citat viser, at også tilskudsordninger fremhæves som tiltag, der vil fremme innovation. En anden respondent udtrykker sit forslag på denne måde: *"Statsstøtte til specifikke innovationsprojekter der kan fremme vækst i virksomheden, uden en masse bureaukratisk administration"*.

Lige som på energiområdet er der således en diskrepans mellem den politiske betydning på den erhvervspolitiske agenda og betydningen for virksomhederne. Der kan dog være forskellige forklaringer på diskrepansen i dette tilfælde. Hvad angår betydningen af, at der igangsættes store offentlige anlægs- og byggeprojekter, kan det spille en rolle, at der i gruppen af respondenter som helhed er en stærk orientering mod udenlandske markeder, hvorfor en øget anlægs- og byggeaktivitet på det indenlandske marked vil have mindre betydning for virksomheden. Hvad angår innovationspartnerskaber mellem det offentlige og det private samt offentlige-private partnerskaber om offentlige ydelser, må man hæfte sig ved, at dette er forholdsvis nye fænomener, som ikke byder på mange succesfulde eksempler på markedet. Endelig, hvad angår udbud af flere offentlige ydelser, er situationen muligvis den, at det er svært inden for de eksisterende samfundsmæssige rammer at forholde sig til udbud af flere ydelser end det, der allerede i vidt omfang udbydes.²⁰

²⁰ Det må forventes, at den kommende massive satsning på superhospitalet i regionerne frem mod 2014 dels vil byde på flere eksempler på offentlige-private partnerskaber, herunder innovationspartnerskaber, og at der i denne forbindelse også vil kunne opstå en ny bølge af offentlige udbud inden for rammerne af det fælles marked i Europa.

10. Konklusion

Den danske økonomi står over for en central udfordring med at vende produktivitetsvæksten og skabe vækst i indtjening og beskæftigelse. Selv om produktivitetsvæksten har været for opadgående de seneste par år, er det sket på en baggrund, hvor dansk økonomi har tabt markedsandele, og industrijobs er gået tabt.²¹ Meget tyder derfor på, at det positive skift i produktivitetsvæksten mere skyldes strukturelle ændringer i den samlede produktion end en forøget effektivitet blandt virksomhederne.²² Produktivitetsvæksten og den hertil hørende indtjening vil naturligvis være afhængig af virksomhedernes evne til løbende at optimere produktionen og forny produkter og processer, men kan i sidste ende kun realiseres, hvis den produktive aktivitet giver sig udslag i et øget salg på markedet. Mulighederne for at vende udviklingen er derfor stærkt følsom over for væksten på de markeder, som de danske virksomheder henvender sig til. Her står de danske virksomheder i en udsat position, fordi den danske økonomi er så globaliseret, som den er, og svaret på udfordringen er derfor, at den danske økonomis konkurrence- og innovationsevne må udvikles på en måde, der øger mulighederne for at tage del i den globale arbejdsdeling, sådan som denne kommer til udtryk både på hjemme- og udemarkedet.²³

Det er i denne forbindelse, at erhvervspolitikken bliver interessant. Erhvervspolitikken skal skabe nye rammer og incitamenter for erhvervslivet, men også adressere problemstillinger, som afspejler virksomhedernes dagligdag. Denne undersøgelse har derfor sat fokus på tre hovedtemaer, som præger debatten om den danske erhvervspolitik, og i den forbindelse sat fokus på 17 emner, som spiller en særlig rolle i debatten (se tabel 6).

Gruppen af virksomheder, som deltager i denne undersøgelse, afspejler i særlig grad problematikken om, at vejen frem mod øget vækst og beskæftigelse afhænger af vores evne til at tage del i den internationale arbejdsdeling (jf. afsnit 5). Derfor er respondenternes udsagn interessante for den erhvervspolitiske debat. I det følgende vil vi opsummere, hvad disse udsagn fortæller om de temaer og emner, som undersøgelsen har fokuseret på.

---

²¹ Se eksempelvis DI (2011), *Sådan ligger landet. Globaliseringsredegørelse 2011*, København: DI samt DI & CO-industri (2011), *Sæt vækst i produktionen*, København: CO-industri & DI.

²² I en periode med lavvækstproblemer, vil produktivitsgevinster i den samlede økonomi kunne henføres til en kompositionseffekt, som opstår ved, at lavproduktive jobs har en højere tendens til at forsvinde end højproduktive jobs, hvorved den registrerede produktivitsvækst vil stige.

²³ Denne problematik er særlig udtalt for de store og større danske virksomheder, for hvem det danske hjemmemarked hurtigt bliver for lille, hvis virksomheden skal kunne vokse.

Øget arbejdsudbud

I den erhvervspolitiske debat om behovet for at øge udbuddet af arbejdskraft har der været to tydelige omdrejningspunkter. Det ene omdrejningspunkt handler om at øge mængden af arbejdskraft ved at få ansatte til at blive længere på arbejdsmarkedet, arbejde længere per uge og øge frekvensen blandt nydanskere. Det andet handler om mulighederne for at sikre et højere uddannelsesindhold i arbejdsinputtet, hvilket primært er blevet associeret med lettere adgang til udenlandsk arbejdskraft, medarbejdere med videregående uddannelse og forbedrede muligheder for at efteruddanne arbejdskraften.

Hvad angår forøgelsen af mængden af arbejdskraft, er tendensen i undersøgelsen, at respondenterne først og fremmest lægger vægt på, at der præsteres flere arbejdstimer blandt de medarbejdere, der er tilknyttet virksomheden, og at dette vejer tungere end, at de ansatte bliver længere på arbejdsmarkedet. Hvad angår mangel på arbejdskraft, herunder også en forøgelse af erhvervsfrekvensen for nydanskere, tillægges dette en mindre rolle for virksomhedens konkurrence- og innovationsevne, om end der er en svag tendens til, at mangel på højtuddannet arbejdskraft kan ses som et problem for virksomhedens evne til at innovere. Dette billede genfindes, hvad angår uddannelsesindholdet i arbejdsinputtet, hvor tendensen er, at respondenterne primært vægter, at medarbejderne har en videregående uddannelse, og at mulighederne for efteruddannelse forbedres, mens adgangen til udenlandsk arbejdskraft er mindre væsentlig.

Tabel 20 sammenfatter med reference til emnerne i tabel 6, i hvilken grad respondenterne er i overensstemmelse med den erhvervspolitiske dagsorden under temaet om øget arbejdsudbud.²⁴

Tabel 20.   *Respondenternes overensstemmelse med den erhvervspolitiske dagsorden om øget arbejdsudbud*

Erhvervspolitiske emner	Respondenternes overensstemmelse
Ansatte bliver længere på arbejdsmarkedet	+
Ansatte arbejder længere per uge	++
Højere erhvervsfrekvens for nydanskere	-
Bedre adgang til udenlandsk arbejdskraft	-
Flere medarbejdere med uddannelse	+
Bedre adgang til efteruddannelse	++
Mangel på arbejdskraft	+

²⁴ Symbolerne i tabellen er, at ++ indikerer, at der er en tendens til overensstemmelse mellem respondenternes vurdering og den erhvervspolitiske dagsorden, + indikerer, at der kan være en svag tendens til overensstemmelse, og – indikerer, at der overvejende ikke er overensstemmelse.

Forbedret driftsøkonomi

I den erhvervspolitiske debat om virksomhedernes økonomiske råderum og økonomiske incitamenter, har der primært været tre omdrejningspunkter. Det første omdrejningspunkt har handlet om beskatningen af den økonomiske aktivitet og har knyttet sig til, hvad virksomhedsbeskatningen betyder for virksomhedernes aktivitet og investeringslyst, og hvad skat på arbejde betyder for medarbejdernes adfærd, primært lønkrav og arbejdsvilje. Det andet omdrejningspunkt har været den efterhånden klassiske debat om, hvad lønniveauet betyder for konkurrenceevnen. Både i forbindelse med beskatningsspørgsmålet og lønkonkurrenceevnen har der løbende været rejst en debat om virksomhedernes lokaliseringsadfærd, hvor outsourcing er blevet set som en reaktion på et for højt omkostningsniveau. Endelig har der for det tredje været et lejlighedsvist opdukkende spørgsmål om, hvor vidt den danske indsats for at opnå en mere energieffektiv økonomi gennem prisfastsættelsen af energi påvirker erhvervslivet negativt.

Hvad angår beskatningstemaet, tillægger respondenterne en nedsættelse af selskabsskatten og af skat på arbejde stor vægt, ligesom straksafskrivninger på ny teknologi og muligheder for at sænke beskatningsgrundlaget gennem fradrag for innovationsomkostninger også tillægges betydning. En nedsættelse af selskabsskatten vurderes af respondenterne til at have større betydning for investeringsadfærden end for stakeholder management. Den positive effekt af en nedsættelse af skat på arbejde knyttes først og fremmest til en sænkning af topskatten, mens en sænkning af bundskatten tillægges mindre vægt. Hvad angår spørgsmålet om lønomkostninger, vurderer respondenterne, at dette har betydning for konkurrenceevnen, men kun i mindre grad betyder noget for virksomhedens evne til at innovere. Omkring outsourcing tillader undersøgelsen ikke en nærmere analyse af årsagerne hertil, men der er blandt respondenterne en tendens til, at fokus på outsourcing vil stige på kort sigt. Endelig hvad angår energiomkostninger, udviser respondenterne stor diskrepans i forhold til den erhvervs- og klimapolitiske dagsorden om alternativ energi, produktionsomlægning og energibesparende foranstaltninger og lægger i stedet vægt på en sænkning af energiomkostninger gennem lavere takster på energi.

Tabel 21 sammenfatter med reference til emnerne i tabel 6, i hvilken grad respondenterne er i overensstemmelse med den erhvervspolitiske dagsorden under temaet om forbedret driftsøkonomi.

Tabel 21.   *Respondenternes overensstemmelse med den erhvervspolitiske dagsorden om forbedret driftsøkonomi*

Erhvervspolitiske emner	Respondenternes overensstemmelse
Nedsættelse af selskabsskat	++
Nedsættelse af skat på arbejde	++
Lønomkostninger	++
Outsourcing	+
Bedre afskrivningsmuligheder	++
Lavere energiomkostninger	-

Rammebetingelser

Som tidligere beskrevet er det erhvervspolitiske tema om rammebetingelser præget af navnlig to ting: Det første er den klassiske diskussion om administrative byrder, der fik nyt liv under den seneste valgkamp, da emnet fik en overraskende fremtrædende placering hos den daværende opposition. Det andet er et mere omfattende kompleks af forslag til, hvordan man kan øge og/eller ændre den markeds-mæssige dynamik gennem offentlige investeringer, forskningssamarbejde, innovationspartnerskaber og offentlig-private partnerskaber samt øge konkurrencen inden for den offentlige service gennem udbud.

Hvad angår administrative byrder, er dette et emne, som tillægges væsentlig betydning hos virksomhederne. Omkring den markeds-mæssige dynamik er der en betydelig diskrepans mellem respondenternes vurdering og de tiltag, som der lægges vægt på i den erhvervspolitiske debat. To af markeringspunkterne på hver side i Folketinget, nemlig dels en forøgelse af den økonomiske aktivitet gennem offentlige investeringer og dels en forøgelse af konkurrencen om offentlige ydelser gennem udbud, tillægges ubetydelig vægt blandt respondenterne. Tilsvarende vækker forskellige former for offentlig-privat interaktion ikke den store interesse, om end der er en svag tendens til, at forskningssamarbejde med universiteter tillægges nogen betydning.

Tabel 22 sammenfatter med reference til emnerne i tabel 6, i hvilken grad respondenterne er i overensstemmelse med den erhvervspolitiske dagsorden under temaet om rammebetingelser.

Tabel 22.   *Respondenternes overensstemmelse med den
erhvervspolitiske dagsorden om forbedret driftsøkonomi*

Erhvervspolitiske emner	Respondenternes overensstemmelse
Offentlige investeringer	-
Flere offentlige ydelser i udbud	-
Offentlige-private samarbejder	-/+
Administrative byrder	++

Appendix 1: Krydstabuleringer

Tabel A1. Den positive betydning af en sænkning af selskabsskatten sammenholdt med lyst til at investere, udbetale større udbytte/dividende og mere bonus

Positiv betydning, hvis selskabsskatten sættes ned	Betydning af lavere selskabsskat for øgning af investeringer						N
	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	I alt, %	
Meget stor	41,7	41,7	16,7	0	0	100	12
Stor	10,0	20,0	60,0	10,0	0	100	10
Nogen	0	23,1	46,2	15,4	15,4	100	13
Mindre	0	0	0	100,0	0	100	4
Ingen	0	0	0	0	100,0	100	1
%-andel	15,0	25,0	35,0	17,5	7,5	100	40
N	6	10	14	7	3		

Positiv betydning, hvis selskabsskatten sættes ned	Betydning af lavere selskabsskat for at udbetale større udbytte/dividende						N
	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	I alt, %	
Meget stor	16,7	0	16,7	33,3	33,3	100	12
Stor	0	10,0	40,0	40,0	10,0	100	10
Nogen	0	7,7	30,8	30,8	30,8	100	13
Mindre	0	0	25,0	25,0	50,0	100	4
Ingen	0	0	0	0	100,0	100	1
%-andel	5,0	5,0	27,5	32,5	30,0	100	40
N	2	2	11	13	12		

Positiv betydning, hvis selskabsskatten sættes ned	Betydning af lavere selskabsskat for at udbetale mere bonus						N
	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	I alt, %	
Meget stor	25,0	8,3	8,3	25,0	33,3	100	12
Stor	0	20,0	50,0	20,0	10,0	100	10
Nogen	0	15,4	38,5	23,1	23,1	100	13
Mindre	0	0	25,0	25,0	50,0	100	4
Ingen	0	0	0	0	100,0	100	1
%-andel	7,5	12,5	30,0	22,5	27,5	100	40
N	3	5	12	9	11		

Tabel A2. Den positive betydning af en sænkning af topskatten sammenholdt med lysten til at gøre en ekstra indsats og efterspørge lavere arbejdstid

Positiv betydning, hvis topskatten sættes ned	Lyst til at gøre en ekstra indsats inden for eksisterende arbejdstid						N
	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	I alt, %	
Meget stor	44,4	16,7	16,7	5,6	16,7	100	18
Stor	20,0	50,0	20,0	10,0	0	100	10
Nogen	0	25,0	62,5	12,5	0	100	8
Mindre	0	0	0	50,0	50,0	100	2
Ingen	0	0	50,0	0	50,0	100	2
%-andel	25,0	25,0	27,5	10,0	12,5	100	40
N	10	10	11	4	5		

Positiv betydning, hvis topskatten sættes ned	Lyst til at påtage sig merarbejde/overarbejde						N
	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	I alt, %	
Meget stor	61,1	22,2	0	16,7	0	100	18
Stor	30,0	40,0	10,0	20,0	0	100	10
Nogen	0	12,5	87,5	0	0	100	8
Mindre	0	0	50,0	0	50,0	100	2
Ingen	0	0	50,0	0	50,0	100	2
%-andel	35,0	22,5	25,0	12,5	5,0	100	40
N	14	9	10	5	2		

Positiv betydning, hvis topskatten sættes ned	Lyst til at efterspørge en sænkning af arbejdstiden						N
	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	Ved ikke	
Meget stor	5,6	0	5,6	22,2	55,6	11,1	18
Stor	0	10,0	20,0	40,0	30,0	0	10
Nogen	0	0	0	37,5	50,0	12,5	8
Mindre	0	0	0	50,0	50,0	0	2
Ingen	0	0	50,0	0	50,0	0	2
%-andel	2,5	2,5	10,0	30,0	47,5	7,5	40
N	1	1	4	12	19	3	

Tabel A3. Den positive betydning af en sænkning af selskabsskatten sammenholdt med den positive betydning af en sænkning af skatten på arbejde

Positiv betydning, hvis selskabsskatten sættes ned	Positiv betydning, hvis skatten på arbejde sættes ned						
	Meget stor	Stor	Nogen	Mindre	Ingen	I alt, %	N
Meget stor	100,0	0	0	0	0	100	12
Stor	40,0	30,0	38,5	7,7	7,7	100	10
Nogen	15,4	30,8	38,5	7,7	7,7	100	13
Mindre	0	75,0	25,0	0	0	100	4
Ingen	0	0	0	0	100,0	100	1
%-andel	45,0	25,0	20,0	5,0	5,0	100	
N	18	10	8	2	2		40

Appendix 2: SMV-panelet

Det Nordjyske Virksomhedspanel (DNV) blev etableret i 2009 i et samarbejde mellem Aalborg Universitet, Advokatfirmaet Hjulmand og Kaptain; Spar Nord Bank A/S, og Nordjyske Medier. Projektet finansieres af parterne og der er også ydet tilskud fra Spar Nord Fonden. Formålet med panelet er at opfange signaler fra nordjyske virksomheder omkring spørgsmål, som er afgørende for virksomhedernes og det nordjyske erhvervslivs udvikling. Det skulle være muligt at have et fast panel som kunne anvendes løbende når nye interessante emner opstod. Disse emner skulle ses i nordjyske virksomheders optik. Panelet er således et talerør for nordjyske virksomheder. I denne undersøgelse var panelets formål at bidrage til den erhvervspolitiske debat i forbindelse med valget i 2011.

Panelet består af i alt 84 virksomheder fordelt nogenlunde repræsentativt på størrelsen målt ved antal ansatte. Panelet er ikke fuldt udbygget endnu, idet vi ønsker en samlet population på 125 virksomheder. Vi fokuserer på nordjyske virksomheder med internationale aktiviteter. Af dem er der i Nordjylland i alt ca. 600.

Appendix 3: Undersøgelsens spørgsmål med tilhørende frekvensfordelinger

1. Hvordan har virksomheden udviklet sig fra 2008 til i dag? - 1a. Samlet Salg

	Respondents	Percent
Stigende	23	57.5%
Uændret	8	20.0%
Faldende	9	22.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

1. Hvordan har virksomheden udviklet sig fra 2008 til i dag? - 1b. Salg til udlandet

	Respondents	Percent
Stigende	30	75.0%
Uændret	4	10.0%
Faldende	6	15.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

1. Hvordan har virksomheden udviklet sig fra 2008 til i dag? - 1c. Indtjening

	Respondents	Percent
Stigende	22	55.0%
Uændret	5	12.5%
Faldende	13	32.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

1. Hvordan har virksomheden udviklet sig fra 2008 til i dag? - 1d. Antal medarbejdere

	Respondents	Percent
Stigende	19	47.5%
Uændret	9	22.5%
Faldende	12	30.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

2. Hvordan forventer du, at virksomheden udvikler sig fra i dag og frem til udgangen af 2012? - 2a. Samlet Salg

	Respondents	Percent
Stigende	27	67.5%
Uændret	8	20.0%
Faldende	5	12.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

2. Hvordan forventer du, at virksomheden udvikler sig fra i dag og frem til udgangen af 2012? - 2b. Salg til udlandet

	Respondents	Percent
Stigende	28	70.0%
Uændret	8	20.0%
Faldende	3	7.5%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

2. Hvordan forventer du, at virksomheden udvikler sig fra i dag og frem til udgangen af 2012? - 2c. Indtjening

	Respondents	Percent
Stigende	22	55.0%
Uændret	12	30.0%
Faldende	6	15.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

2. Hvordan forventer du, at virksomheden udvikler sig fra i dag og frem til udgangen af 2012? - 2d. Antal medarbejdere

	Respondents	Percent
Stigende	15	37.5%
Uændret	19	47.5%
Faldende	6	15.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

3. Hvor stor en andel af den samlede omsætning afsættes i udlandet?

	Respondents	Percent
0-10%	3	7.5%
11-25%	4	10.0%
26-50%	5	12.5%
51-75%	7	17.5%
76-100%	21	52.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

1 Hvilke forhold har efter din mening størst betydning for virksomhedens konkurrenceevne (max 3)? - 4a:

produkteudvikling
 Know How
 Stigende afgifter på energi
 løn og gager
 at vi har det rigtige produkt
 prisen på likviditet
 prisudviklingen på råvarer, pakkematerialer og maskiner
 Teknologisk udvikling
 Lønomkostninger
 Det høje omkostningsniveau i Danmark
 Råvareforsyningen
 Lønniveau
 Hurtig levering
 Ingen lønstigninger
 Brændselspriserne
 lavere løn for medrabejdere
 Lønninger
 priser
 Salgsaktiviteter
 Efterspørgsel
 Regeringens Landbrugspolitik
 Produktet
 Om det "går godt" i Tyskland generelt. Tyskland er vores største marked
 medarbejder kompetencer
 Valutaforhold
 Lønomkostninger
 Lønniveau og skattetryk
 Bedre rammebetingelser generelt.
 Driftsomkostninger
 lønomkostning

1 Hvilke forhold har efter din mening størst betydning for virksomhedens konkurrenceevne (max 3)? - 4a:

Adgang til ressourcer = kvalificerede medarbejdere

verdens økonomien

kvalificeret personale

Omkostningsniveau

løn- og omkostningsniveau

Lønniveau

Generelle vækstrater på skandinaviske markeder

Lønniveau

lønniveau i dk

Kvalitet - miljøcertificering

1 Hvilke forhold har efter din mening størst betydning for virksomhedens konkurrenceevne (max 3)? - 4b:

---

fleksibilitet

Teknologi

Stigende omkostninger Co2 kvotekøb

skatter og afgifter

ressourcer - innovation

lavere skatteniveau

Finansieringsmuligheder

Tilgængelighed af kvalificeret arbejdskraft

Person- og virksomhedsskatter

Rammevilkår

Beskatning på arbejde.

Pris

Ingen prisstigninger fra leverandører

Mulighed for at få finansieret Projekter og Drift

dermed lavere omk. til materialer for underlev.

Råvarepriser

leveringstider

Produktprogram

Bankernes politik

Samarbejdspartner i udlandet

Lønninger generelt

omkostningsniveau

International handelspolitik

Effektivitet

Veluddannet arbejdskraft

reduceret omkostningsniveau

Renteniveau

1 Hvilke forhold har efter din mening størst betydning for virksomhedens konkurrenceevne (max 3)? - 4b:

---

fleksibilitet på arbejdsmarkedet

Godt produkt

en god produktivitet

Lønniveau

råvarepriser

Teknologi

lønudvikling

kompetenceudvikling

afgiftsniveau i dk

Pris

1 Hvilke forhold har efter din mening størst betydning for virksomhedens konkurrenceevne (max 3)? - 4c:

---

motiverede medarbejdere

Løn Niveau

begrænsning på grun af overenskomster

arbejdskapital til rådighed

Produktionspriser

Innovationsevne og forretningskoncepter

Miljøkrav og afgifter - langt højere end der praktiseres hos vore konkurrenter i Tyskland.

Verdensmarkedspriser

Muligheder for finansering af produktionsudstyr

Ordholdenhed

Ingen stigning i skatter og afgifter

Politisk velvilje og støtte til Solenergi

Lønninger i produktion

omkostningsniveauet

Energipriser og tilhørende afgifter

omstillingsparathed

Lønniveauet i DK ift. udlandet

Andre omkostninger

Internationale konjunkturudsving

tilgængelighed af kvalificeret arbejdskraft

God ledelse

Likviditet

kompetencer

kapacitetsudnyttelse

Branding

Olieprisudviklingen

mulighed for fleksibel styring

1 Hvilke forhold har efter din mening størst betydning for virksomhedens konkurrenceevne (max 3)? - 4c:

dk's trang til at være "bedste i klassen"

Stadibilitet

5. Hvordan vurderer du din virksomheds konkurrenceevne i forhold til de nærmeste konkurrenter i Danmark og udlandet? - 5a. Danmark

	Respondents	Percent
Større	14	35.0%
Samme	22	55.0%
Mindre	0	0.0%
Ved ikke	4	10.0%
Total	40	100.0%

5. Hvordan vurderer du din virksomheds konkurrenceevne i forhold til de nærmeste konkurrenter i Danmark og udlandet? - 5b. Udlandet

	Respondents	Percent
Større	10	25.0%
Samme	16	40.0%
Mindre	14	35.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

6. Hvordan er din virksomhed berørt af den nuværende økonomiske krise? - Sæt kryds

	Respondents	Percent
Negativt	31	77.5%
Positivt	1	2.5%
Ingen påvirkning	7	17.5%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

Hvis negativt eller positivt, venligst uddyb:

Efter et dyk, er virksomheden kommet styrket ud af krisen. Bedre medarbejder, styrket kunde relationer, den rette strategi.

færre sager og hård udenlands konkurrence

manglende efterspørgsel i DK

begrænsning i adgang til likviditet

Det negative forventningspres og en forsinket negativ reaktion på hovedmarkederne

Mange af vore kunder er leverandører til byggeriet, og disse virksomheder har det svært. Endvidere er mange af vore kunder mindre virksomheder, som har svært ved at få finansieret køb.

Hvis negativt eller positivt, venligst uddyb:

Dårligere betalingsevne hos kunder, reduktioner i veldigeholdelsesbudgetter hos kunder

Vi leverer 100 % til byggesektoren. Mindre byggeri og færre energirigtige forbedringer reducerer muligheder for afsætning.

Nye tiltag er svære at få finansieret

Vi er afhængig af anlægsinvesteringer. Bliver udskudt igen og igen

Forsigtige kunder indkøbsmæssigt giver faldende omsætning - giver faldende indkøb giver højere priser / Problemer med betalinger hos kunder / kreditforsikringer opsiges / Stor usikkerhed for fremtiden giver forsigtighed med investeringer - nye tiltag

Det er sværere for vores kunder at finde den fornødne kapital fra investorer der skal investere i sol CSP kraftværker

Svigtende ordretilgang medførende prisfald i markedet og heraf faldende indtjening pr. enhed.

faldende salgspriser

Sælger til elektronikindustrien, især investeringsgoder og langvarige forbrugsgoder. Ekstremt konjunkturfølsomt marked. Vi var de første til at mærke krisen i 2008, og de første, som kom ud på den anden side i 2010. Nu kommer desværre endnu en krise.

Mangel på likviditet

Landbruget er i knæ. Selv gode investeringer kan de ikke få finansieret.

Bankernes tilbageholdenhed gør det svært for vores kunder at få finansieret købet af vores maskiner. Dertil kommer at kunderne har haft en dårlig høst, hvilket medfører at de udskyder investeringerne.

Vi mærker på vores 2 største markeder - D og GB at tingene er lidt pressede. For GB at der er sket en stor udflytning af den engelske keramikproduktion til Kina, Indien og "andre billige lande"

besværigheder med fremsskaffelse af kapital, både til drift i egen virksomhed, og vore kunders mulighed for at skaffe kapital til investeringer, som kan komme os til gode

Råvaregrundlaget reduceres, idet råvareproducenternes økonomiske forhold er under pres.

Den danske industriproduktion har ligget stærkt underdrejet siden 2008, dog med en stigende investeringslyst i 2011. DK er vores største marked.

Udnyttet produktionskapasitet

Reduceret indtjening i 2009 og 2010

- stor tilbagegang i ordremængde siden 2008. - faste omkostninger er for høje ift omsætning. - umuligt at få risikovillig kapital.

stagnerende/faldende salg (midlertidigt)

Manglende likviditet hos kundeemnerne

Tilbageholdende forbrugere Generel usikkerhed høje rentemarginaler

Vores kunders økonomi afspejles direkte i vort salg

Vi har indenfor de sidste 4 uger kunnet mærke en nedgang i ordretilgang, men forventer en stigning indenfor de næste par uger

Faldende omsætning på nærmarkedet nødvendiggør øget fokus på fjernområdet (i DK) og udlandet

7. Hvor stor POSITIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 7a. Ansatte bliver i længere tid på arbejdsmarkedet

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	8	20.0%
Nogen	15	37.5%
Mindre	7	17.5%
Ingen	10	25.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

7. Hvor stor POSITIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 7b. Ansatte arbejder længere pr. uge

	Respondents	Percent
Meget stor	1	2.5%
Stor	13	32.5%
Nogen	12	30.0%
Mindre	5	12.5%
Ingen	9	22.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

7. Hvor stor POSITIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 7c. Flere nydanskere kommer i arbejde

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	3	7.5%
Nogen	6	15.0%
Mindre	13	32.5%
Ingen	15	37.5%
Ved ikke	3	7.5%
Total	40	100.0%

7. Hvor stor POSITIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 7d. Det bliver lettere at få udenlandsk arbejdskraft

	Respondents	Percent
Meget stor	2	5.0%
Stor	2	5.0%
Nogen	9	22.5%
Mindre	13	32.5%
Ingen	13	32.5%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

7. Hvor stor POSITIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 7e. Flere medarbejdere har en videregående uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	3	7.5%
Stor	6	15.0%
Nogen	17	42.5%
Mindre	10	25.0%
Ingen	4	10.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

7. Hvor stor POSITIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 7f. Selskabsskatten sættes ned

	Respondents	Percent
Meget stor	12	30.0%
Stor	10	25.0%
Nogen	13	32.5%
Mindre	4	10.0%
Ingen	1	2.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

7. Hvor stor POSITIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 7g. Skat på arbejde sættes ned

	Respondents	Percent
Meget stor	18	45.0%
Stor	10	25.0%
Nogen	8	20.0%
Mindre	2	5.0%
Ingen	2	5.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

7. Hvor stor POSITIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 7h. Der gennemføres straksafskrivning ved køb af ny teknologi

	Respondents	Percent
Meget stor	2	5.0%
Stor	9	22.5%
Nogen	13	32.5%
Mindre	12	30.0%
Ingen	4	10.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

7. Hvor stor POSITIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 7i. Mulighederne for efteruddannelse forbedres

	Respondents	Percent
Meget stor	1	2.5%
Stor	10	25.0%
Nogen	19	47.5%
Mindre	9	22.5%
Ingen	1	2.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

8. Hvor stor NEGATIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 8a. Ansatte bliver i længere tid på arbejdsmarkedet

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	0	0.0%
Nogen	1	2.5%
Mindre	3	7.5%
Ingen	35	87.5%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

8. Hvor stor NEGATIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 8b. Ansatte arbejder længere pr. uge

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	0	0.0%
Nogen	0	0.0%
Mindre	3	7.5%
Ingen	36	90.0%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

8. Hvor stor NEGATIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 8c. Flere nydan- skere kommer i arbejde

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	0	0.0%
Nogen	1	2.5%
Mindre	3	7.5%
Ingen	35	87.5%

	Respondents	Percent
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

8. Hvor stor NEGATIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 8d. Det bliver lettere at få udenlandsk arbejdskraft

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	0	0.0%
Nogen	0	0.0%
Mindre	3	7.5%
Ingen	37	92.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

8. Hvor stor NEGATIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 8e. Flere medarbejdere har en videregående uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	0	0.0%
Nogen	1	2.5%
Mindre	4	10.0%
Ingen	35	87.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

8. Hvor stor NEGATIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 8f. Selskabsskatten sættes ned

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	0	0.0%
Nogen	1	2.5%
Mindre	1	2.5%
Ingen	36	90.0%
Ved ikke	2	5.0%
Total	40	100.0%

8. Hvor stor NEGATIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 8g. Skat på arbejde sættes ned

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	0	0.0%
Nogen	0	0.0%
Mindre	1	2.5%
Ingen	37	92.5%
Ved ikke	2	5.0%
Total	40	100.0%

8. Hvor stor NEGATIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 8h. Der gennemføres straksafskrivning ved køb af ny teknologi

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	0	0.0%
Nogen	0	0.0%
Mindre	2	5.0%
Ingen	36	90.0%
Ved ikke	2	5.0%
Total	40	100.0%

8. Hvor stor NEGATIV betydning har det for din virksomhed, hvis: - 8i. Mulighederne for efteruddannelse forbedres

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	0	0.0%
Nogen	2	5.0%
Mindre	1	2.5%
Ingen	35	87.5%
Ved ikke	2	5.0%
Total	40	100.0%

9. Har virksomheden out-sourcet hele eller dele af produktion og andre aktiviteter til Asien, Østeuropa eller andre lavindkomstlande i perioden fra 2008 til i dag?

	Respondents	Percent
Ja	11	27.5%
Nej	29	72.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

10. Hvis ja: Hvilke betingelser skal være opfyldt for, at virksomheden stopper out-sourcing og in-sourcer i stedet (max 3)? - 10a:

---

pris
mindre lønudgifter
skat ned
besparelser
Lavere lønninger
Billigere arbejdskraft skal være tilstede
Lavere omkostningsniveau
væsentlig lavere produktionsomkostninger
Hvis det kan gøres økonomisk fordelagtigt
lavere løn
mulighed for at finansiere effektivisering(investering i maskiner) på et væsentlig lavere niveau.

10. Hvis ja: Hvilke betingelser skal være opfyldt for, at virksomheden stopper out-sourcing og in-sourcer i stedet (max 3)? - 10b:

---

pris
Tilgængelighed af arbejdskraft
Billigere arbejdskraft skal være tilstede
lavere lønniveau
bedre konkurrenceforhold i DK

10. Hvis ja: Hvilke betingelser skal være opfyldt for, at virksomheden stopper out-sourcing og in-sourcer i stedet (max 3)? - 10c:

---

pris
Billigere arbejdskraft skal være tilstede
større effektivitet
Lavere skat på arbejde

11. Planlægger virksomheden at out-source hele eller dele af produktion og andre aktiviteter til Asien, Østeuropa eller andre lavindkomstlande i perioden fra i dag til udgangen af 2012?

	Respondents	Percent
Ja	16	40.0%
Nej	24	60.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

12. Hvor stor betydning har det for din virksomhed at udvikle nye produkter og/eller serviceydelser?

	Respondents	Percent
Meget stor	17	42.5%
Stor	14	35.0%
Nogen	8	20.0%
Mindre	1	2.5%
Ingen Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

13. Hvor stor betydning har det for din virksomhed at udvikle nye processer?

	Respondents	Percent
Meget stor	9	22.5%
Stor	14	35.0%
Nogen	14	35.0%
Mindre	2	5.0%
Ingen Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

14. Hvor stor sandsynlighed er der for, at virksomheden vil investere mere i innovation, hvis: - 14a. Innovationsomkostninger kan fratrækkes direkte i indtjeningen

	Respondents	Percent
Meget stor	5	12.5%
Stor	12	30.0%
Nogen	10	25.0%
Mindre	11	27.5%
Ingen	2	5.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

14. Hvor stor sandsynlighed er der for, at virksomheden vil investere mere i innovation, hvis: - 14b. Innovationsomkostningerne kan akkumuleres og fratrækkes, når virksomheden har overskud

	Respondents	Percent
Meget stor	5	12.5%
Stor	12	30.0%
Nogen	12	30.0%
Mindre	8	20.0%
Ingen	3	7.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

Eventuelle forslag til andre måder at fremme innovation på? (Venligst beskriv):

forskellige tilskud ordninger der gør at investeringen bliver mindre, samt at man har adgang til eksperthjælp. Kan ikke forstå at universiteter ikke arbejder tættere sammen med virksomhederne.

Styrke mulighederne for samarbejde mellem mindre virksomheder og Universiteterne

Nationale eller regionale/EU teknologiprogrammer som sætter en standard der kan/skal arbejdes efter for at opnå konkrete forbedringer (f.eks. energieffektivitetsmål)

Reducer skat på indtjening fra eksport af varer produceret i Danmark. Det kunne fremme incitanmentet til at udvikle nye varer til eksport og dermed gavne betalingsbalancen. Derudover vil skatten generelt gavne eksportvirksomheder, dem der skaffer alle de penge resten bytteer rundt på. Når eksportvirksomhederne skal betale lavere skat har de bedre konkurrenceevne, dermed sælges mere og der skabes flere jobs. Det betyder højere skatteindtægter og lavere offentlige omkostninger.

Give finansiel støtte a'la EUDP men uden den tunge administration og sagsbehandling.

Statsstøtte til specifikke innovationsprojekter der kan fremme vækst i virksomheden, uden en masse bureaukratisk administration af timeregnskaber etc.

Lønstop Effektivitets forbedringer

Lave tilskudsordninger til dette. MEN MINIMERE DE ADMINISTRATIONE BYRDER, DER ER VED TILSKUDORDNINGER ELLERS. BRUG VÆKSTCENTRENE I STEDET FOR KOMMUNERNES ERHVERVSKONTORER.

15. Hvor stor betydning vil det have for din virksomhed, hvis: - 15a. Der igangsættes store offentlige anlægs- og byggeprojekter

	Respondents	Percent
Meget stor	1	2.5%
Stor	2	5.0%
Nogen	7	17.5%
Mindre	5	12.5%
Ingen	25	62.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

15. Hvor stor betydning vil det have for din virksomhed, hvis: - 15b. Der igangsættes flere forskningsprojekter baseret på samarbejde mellem universiteter og virksomheder

	Respondents	Percent
Meget stor	1	2.5%
Stor	5	12.5%
Nogen	13	32.5%
Mindre	10	25.0%
Ingen	10	25.0%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

15. Hvor stor betydning vil det have for din virksomhed, hvis: - 15c. Der etableres innovationspartnerskaber mellem det offentlige og din virksomhed med henblik på at udvikle produkter/ydelser, som kan anvendes i det offentlige

	Respondents	Percent
Meget stor	2	5.0%
Stor	1	2.5%
Nogen	7	17.5%
Mindre	12	30.0%
Ingen	18	45.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

15. Hvor stor betydning vil det have for din virksomhed, hvis: - 15d. Flere offentlige ydelser leveres gennem of-fentlige-private partnerskaber

	Respondents	Percent
Meget stor	1	2.5%
Stor	2	5.0%
Nogen	2	5.0%
Mindre	11	27.5%
Ingen	23	57.5%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

15. Hvor stor betydning vil det have for din virksomhed, hvis: - 15e. Flere offentlige ydelser sendes i udbud

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	2	5.0%
Nogen	1	2.5%
Mindre	8	20.0%
Ingen	28	70.0%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

16. Hvor meget udgør energiomkostninger i forhold til de samlede omkostninger?

	Respondents	Percent
0-5%	21	52.5%
6-10%	13	32.5%
11-20%	1	2.5%
21-30%	0	0.0%
Over 30%	1	2.5%
Ved ikke	4	10.0%
Total	40	100.0%

17. Hvor stor betydning har de følgende tiltag for virksomhedens mulighed for at sænke sine energiomkostninger? - 17a. Nedsættelse af takster på energi

	Respondents	Percent
Meget stor	5	12.5%
Stor	6	15.0%
Nogen	15	37.5%
Mindre	7	17.5%
Ingen	5	12.5%
Ved ikke	2	5.0%
Total	40	100.0%

17. Hvor stor betydning har de følgende tiltag for virksomhedens mulighed for at sænke sine energiomkostninger? - 17b. Virksomheden investerer i alternativ energi

	Respondents	Percent
Meget stor	2	5.0%
Stor	6	15.0%
Nogen	1	2.5%
Mindre	12	30.0%
Ingen	15	37.5%
Ved ikke	4	10.0%
Total	40	100.0%

17. Hvor stor betydning har de følgende tiltag for virksomhedens mulighed for at sænke sine energiomkostninger? - 17c. Virksomheden omlægger sin produktion

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	3	7.5%
Nogen	5	12.5%
Mindre	13	32.5%
Ingen	15	37.5%
Ved ikke	4	10.0%
Total	40	100.0%

17. Hvor stor betydning har de følgende tiltag for virksomhedens mulighed for at sænke sine energiomkostninger? - 17d. Virksomheden gennemfører energibesparende foranstaltninger

	Respondents	Percent
Meget stor	1	2.5%
Stor	3	7.5%
Nogen	10	25.0%
Mindre	16	40.0%
Ingen	7	17.5%
Ved ikke	3	7.5%
Total	40	100.0%

18. Hvor stor betydning vil en lavere selskabsskat have for, at virksomheden... - 18a. ...øger sine investeringer

	Respondents	Percent
Meget stor	6	15.0%
Stor	10	25.0%
Nogen	14	35.0%
Mindre	7	17.5%
Ingen	3	7.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

18. Hvor stor betydning vil en lavere selskabsskat have for, at virksomheden... - 18b. ...udbetaler større udbytte/dividende

	Respondents	Percent
Meget stor	2	5.0%
Stor	2	5.0%
Nogen	11	27.5%
Mindre	13	32.5%
Ingen	12	30.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

18. Hvor stor betydning vil en lavere selskabsskat have for, at virksomheden... - 18c. ...udbetaler mere bonus til medarbejdere

	Respondents	Percent
Meget stor	3	7.5%
Stor	5	12.5%
Nogen	12	30.0%
Mindre	9	22.5%
Ingen	11	27.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

19. Hvor stor betydning vil en sænkning af topskatten med din erfaring have for medarbejderne, hvad angår... - 19a. ...lyst til at gøre en ekstra indsats inden for den eksisterende arbejdstid

	Respondents	Percent
Meget stor	10	25.0%
Stor	10	25.0%
Nogen	11	27.5%
Mindre	4	10.0%
Ingen	5	12.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

19. Hvor stor betydning vil en sænkning af topskatten med din erfaring have for medarbejderne, hvad angår... - 19b. ...lyst til at påtage sig merarbejde/overarbejde

	Respondents	Percent
Meget stor	14	35.0%
Stor	9	22.5%
Nogen	10	25.0%
Mindre	5	12.5%
Ingen	2	5.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

19. Hvor stor betydning vil en sænkning af topskatten med din erfaring have for medarbejderne, hvad angår... - 19c. ...lyst til at efterspørge en sænkning af arbejdstiden

	Respondents	Percent
Meget stor	1	2.5%
Stor	1	2.5%
Nogen	4	10.0%
Mindre	12	30.0%
Ingen	19	47.5%
Ved ikke	3	7.5%
Total	40	100.0%

20. Hvor stor betydning vil en sænkning af bundskatten med din erfaring have for medarbejderne, hvad angår... - 19a. ...lyst til at gøre en ekstra indsats inden for den eksisterende arbejdstid

	Respondents	Percent
Meget stor	4	10.0%
Stor	1	2.5%
Nogen	10	25.0%
Mindre	9	22.5%
Ingen	15	37.5%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

20. Hvor stor betydning vil en sænkning af bundskatten med din erfaring have for medarbejderne, hvad angår... - 19b. ...lyst til at påtage sig merarbejde/overarbejde

	Respondents	Percent
Meget stor	3	7.5%
Stor	2	5.0%
Nogen	10	25.0%
Mindre	11	27.5%
Ingen	13	32.5%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

20. Hvor stor betydning vil en sænkning af bundskatten med din erfaring have for medarbejderne, hvad angår... - 19c. ...lyst til at efterspørge en sænkning af arbejdstiden

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	5	12.5%
Nogen	7	17.5%
Mindre	10	25.0%
Ingen	15	37.5%
Ved ikke	3	7.5%
Total	40	100.0%

21. Hvor stor betydning har administrative opgaver for din virksomhed?

	Respondents	Percent
Meget stor	3	7.5%
Stor	14	35.0%
Nogen	14	35.0%
Mindre	7	17.5%
Ingen Ved ikke	2	5.0%
Total	40	100.0%

22. På hvilke områder har virksomheden de største omkostninger som følge af administrative byrder (max 3)? - 22a:

Statistik indberetning

dokumentation af kvalitet / sporbarhed etc... Ikke nødvendigvis off. krav

moms og afgift regnskaber

skat - moms

inberetninger

statistikker

Administrartion af intern lønopgørelse

Vi har ikke de store administrative byrder, men miljø registreringer og moms står nok højest på listen.

Indberetninger til myndigheder

skat

Løn

Ansøgninger til EUDP

statistikker

Efterlevelse af regulativer og i sædeleshed ændringer hertil

dokumentation

Indrapporteringer til det offentlige

Indberetninger til Danamrks Statistik - en post der griber om sig

energiavgifter

Skat

Skatter og afgifter

Indberetninger til det offentlige

listesystem

ved ikke

xxxxxxxxxxxxx

fedtskat

Fragt af farlig gods

Sygedagpengerefusion/ flexjobtilskud

Indberetninger til myndigheder

22. På hvilke områder har virksomheden de største omkostninger som følge af administrative byrder (max 3)? - 22b:

Løn administration
 kommunale miljø krav og rapportering af disse
 Håndtering af handels- og kommissionsaftaler
 Ansøgninger til udviklingsfonde
 regnskab
 Indberetninger til SKAT
 fedtafgift
 Energi
 Administration af personskatter
 intrastat
 yyyyyyyyyyyy
 indberetninger
 afgifter
 Statistikker

22. På hvilke områder har virksomheden de største omkostninger som følge af administrative byrder (max 3)? - 22c:

Moms afregning
 Arkivering og datahåndtering
 Ansøgninger til UN - EU midler
 løn
 indberetning syge-dagpenge
 zzzzzzzzzzzzz
 transfer pricing
 Eksportpapirer

23. Konkurrenceevne: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds konkurrenceevne? - 23a. Mangel på ufaglært arbejdskraft

	Respondents	Percent
Meget stor	2	5.0%
Stor	5	12.5%
Nogen	3	7.5%
Mindre	11	27.5%
Ingen	19	47.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

23. Konkurrenceevne: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds konkurrenceevne? - 23b. Mangel på faglært arbejdskraft

	Respondents	Percent
Meget stor	2	5.0%
Stor	4	10.0%
Nogen	9	22.5%
Mindre	11	27.5%
Ingen	14	35.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

23. Konkurrenceevne: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds konkurrenceevne? - 23c. Mangel på arbejdskraft med kort uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	1	2.5%
Stor	2	5.0%
Nogen	7	17.5%
Mindre	15	37.5%
Ingen	15	37.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

23. Konkurrenceevne: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds konkurrenceevne? - 23d. Mangel på arbejdskraft med mellemlang uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	1	2.5%
Stor	4	10.0%
Nogen	9	22.5%
Mindre	13	32.5%
Ingen	13	32.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

23. Konkurrenceevne: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds konkurrenceevne? - 23e. Mangel på arbejdskraft med videregående uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	4	10.0%
Stor	2	5.0%
Nogen	9	22.5%
Mindre	14	35.0%
Ingen	11	27.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

23. Konkurrenceevne: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds konkurrenceevne? - 23f. Lønniveauet hos ufaglærte

	Respondents	Percent
Meget stor	10	25.0%
Stor	10	25.0%
Nogen	7	17.5%
Mindre	5	12.5%
Ingen	8	20.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

23. Konkurrenceevne: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds konkurrenceevne? - 23g. Lønniveauet hos faglærte

	Respondents	Percent
Meget stor	10	25.0%
Stor	12	30.0%
Nogen	13	32.5%
Mindre	2	5.0%
Ingen	3	7.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

23. Konkurrenceevne: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds konkurrenceevne? - 23h. Lønniveauet hos arbejdskraft med kort uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	7	17.5%
Stor	8	20.0%
Nogen	8	20.0%
Mindre	11	27.5%
Ingen	5	12.5%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

23. Konkurrenceevne: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds konkurrenceevne? - 23i. Lønniveauet hos arbejdskraft med mellemlang uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	9	22.5%
Stor	12	30.0%
Nogen	8	20.0%
Mindre	8	20.0%
Ingen	3	7.5%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

23. Konkurrenceevne: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds konkurrenceevne? - 23j. Lønniveauet hos arbejdskraft med videregående uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	8	20.0%
Stor	12	30.0%
Nogen	8	20.0%
Mindre	8	20.0%
Ingen	4	10.0%
Ved ikke	0	0.0%
Total	40	100.0%

24. Innovation: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds evne til at innovere? - 24a. Mangel på ufaglært arbejdskraft

	Respondents	Percent
Meget stor	1	2.5%
Stor	0	0.0%
Nogen	2	5.0%
Mindre	11	27.5%
Ingen	25	62.5%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

24. Innovation: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds evne til at innovere? - 24b. Mangel på faglært arbejdskraft

	Respondents	Percent
Meget stor	1	2.5%
Stor	3	7.5%
Nogen	3	7.5%
Mindre	11	27.5%
Ingen	21	52.5%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

24. Innovation: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds evne til at innovere? - 24c. Mangel på arbejdskraft med kort uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	0	0.0%
Stor	0	0.0%
Nogen	5	12.5%
Mindre	16	40.0%
Ingen	18	45.0%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

24. Innovation: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds evne til at innovere? - 24d. Mangel på arbejdskraft med mellemlang uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	2	5.0%
Stor	4	10.0%
Nogen	7	17.5%
Mindre	12	30.0%
Ingen	13	32.5%
Ved ikke	2	5.0%
Total	40	100.0%

24. Innovation: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds evne til at innovere? - 24e. Mangel på arbejdskraft med videregående uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	4	10.0%
Stor	5	12.5%
Nogen	6	15.0%
Mindre	11	27.5%
Ingen	13	32.5%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

24. Innovation: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds evne til at innovere? - 24f. Lønniveauet hos ufaglærte

	Respondents	Percent
Meget stor	5	12.5%
Stor	1	2.5%
Nogen	3	7.5%
Mindre	10	25.0%
Ingen	20	50.0%
Ved ikke	1	2.5%
Total	40	100.0%

24. Innovation: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds evne til at innovere? - 24g. Lønniveauet hos faglærte

	Respondents	Percent
Meget stor	4	10.0%
Stor	2	5.0%
Nogen	6	15.0%
Mindre	9	22.5%
Ingen	17	42.5%
Ved ikke	2	5.0%
Total	40	100.0%

24. Innovation: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds evne til at innovere? - 24h. Lønniveauet hos arbejdskraft med kort uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	3	7.5%
Stor	2	5.0%
Nogen	5	12.5%
Mindre	11	27.5%
Ingen	17	42.5%
Ved ikke	2	5.0%
Total	40	100.0%

24. Innovation: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds evne til at innovere? - 24i. Lønniveauet hos arbejdskraft med mellemlang uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	4	10.0%
Stor	6	15.0%
Nogen	10	25.0%
Mindre	10	25.0%
Ingen	8	20.0%
Ved ikke	2	5.0%
Total	40	100.0%

24. Innovation: Hvor stor NEGATIV betydning har de følgende forhold for din virksomheds evne til at innovere? - 24j. Lønniveauet hos arbejdskraft med videregående uddannelse

	Respondents	Percent
Meget stor	6	15.0%
Stor	8	20.0%
Nogen	5	12.5%
Mindre	12	30.0%
Ingen	7	17.5%
Ved ikke	2	5.0%
Total	40	100.0%

25. Hvilke emner fra den politiske dagsorden vil have størst positiv effekt for din virksomhed (max 3)? - 25a:

lavere selskabs skat

Regeringen siger de vil lytte til erhvervslivets organisationer

selskabsskatten

nedsættelse af skat på arbejde

skattepolitik

skattereform

Konkurrenceevnen - lavere omkostninger

Reduktion af offentlige omkostninger. Alle private virksomheder skal reducere omkostninger med 3 % om året. Hos det offentlige stiger omkostningerne stort set hvert år.

Natura 2000

Lavere topskat

igangsætning af offentlige projekter

Personskatterne ned

Indførelse af Solenergi CSP som fjernvarmekilde

efteruddannelse, betaling

Lavere selskabsskat

igangsætte offentlige investeringer

Lavere skat på arbejde

ingen åbenbare dagsordner

At landbruget ikke pålægges flere urimelige krav

sænkning af skatten

Sænkning af virksomhedsskatten

forøgelse af arbejdstid

Sænkning af skat på arbejde

Sænke skatten på arbejde

Eksportstøtte

Sænke skat på arbejde

sænkning af topskatten

25. Hvilke emner fra den politiske dagsorden vil have størst positiv effekt for din virksomhed (max 3)? - 25a:

Højere pris på grøn strøm/el fra biomasse
sænkning af skat generelt
Troværdighed
mindre administrative byrder
lavere skat på arbejde
Nedsættelse af skat
Vækst initiativer
lov om suppl dagpenge; ingen max grænse
miljø- og energipolitik

25. Hvilke emner fra den politiske dagsorden vil have størst positiv effekt for din virksomhed (max 3)? - 25b:

---

fleksiblere arbejdsmarked
Ingen yderlige skatter til virksomhederne
personskatten
nedsættelse af selskabsskatten
Skattereform, lavere skatter - helst i toppen
Reduktion af skatten. Ved optimering af offentlige arbejdsgange og procedurer vil 25 - 50 % produktivetsforbedringer kunne opnås. LEAN gælder også ved serviceydelser og administration.
Lavere skat på arbejde
Selskabsskatterne ned
Vedtage at støtte Udviklingslandene med CSP anlæg til strøm og rent vand
Skat på arbejde
Lavere topskat
Løntilbageholdenhed
At regeringen ikke vælter flere udgifter over os
fokus på konkurrenceevnen
Straksafskrivninger
tilbageføringsreformen
Reduktion af de offentlige udgifter
Lav renter
Financieringsmuligheder
Reduktion af offentlige udgifter
fornuftige 3-partsforhandlinger
forudsigelighed
Straksafskrivning
regelforenkling
Skattefradrag på arbejdsindkomst
Skattereform
lønniveauet skal NED

25. Hvilke emner fra den politiske dagsorden vil have størst positiv effekt for din virksomhed (max 3)? - 25b:

---

afgifts-området

25. Hvilke emner fra den politiske dagsorden vil have størst positiv effekt for din virksomhed (max 3)? - 25c:

Regeringen vil søge bredt samarbejde.

afskrivinger

Målttede innovationsprojekter

Skolesystemet skal i højere grad favorisere de dygtige. Selvfølgelig skal de svage fortsat tilgodeses, men det bliver aldrig dem der hæver niveauet. Overfør halvdel af midlerne fra de svage til de dygtige, så kunne vi få super studerende som vill kunne gøre en forskel når de kommer ud i erhvervslivet.

Lavere virksomhedskatter

Vedtage at støtte virksomheder med stort vækst/exportpotentiale indenfor CSP

Støtte til innovation i SMV

Gang i biogasanlæg

fokus på grøn teknologi

Simplificering af administrative byrder

Kvalificeret arbejdskraft

Tilbagetrækningsreformen

forberede finansieringsforhold

lavere skat

styr på finanserne

Forskning

afgifter skal NED

26. Hvilke emner fra den politiske dagsorden vil have størst negativ effekt for din virksomhed (max 3)? - 26a:

Krav til banker kan give rentestigninger

Yderligere reduktion af Co2 frem mod 2020

tvungen barsel mænd

større afgifter

enhver forøgelse af omkostninger, skatter og afgifter

Øgede skatter

Højere personskatter

Forøgelse af offentlige omkostninger.

Restriktioner af fiskeriet

ekstra 12 minutter

Personskatterne sættes op

At tvinge fjernvarmeværker til at benytte naturgas

Højere selskabsskat

flere afgifter både til erhverv og private

26. Hvilke emner fra den politiske dagsorden vil have størst negativ effekt for din virksomhed (max 3)? - 26a:

Flere urimelige miljøkrav
Nye - eller øgede - grønne afgifter
forøgelse af afgifter - energi og fedt
Øgning af de offentlige udgifter
Flere miljøafgifter
Højere skatter og afgifter
Øge personskattetryk
stigende skatter/afgifter
Topskat
øgning af skat generelt
ustabil styring
Øgede skatter
større fedtskat
Øgede afgifter
grøn miljø = flere afgifter

26. Hvilke emner fra den politiske dagsorden vil have størst negativ effekt for din virksomhed (max 3)? - 26b:

Stigninger på firmabiler
flere afgifter på energi
Højere virksomhedsbeskatning
Fjernelse af fokus på præstationer i folkeskolerne.
Selskabsskatterne sættes op
At vedtage at give ulande penge i stedet for udstyrspakker (CSP pakker)
Tvungen barsel til mænd
Lønstigninger
En vejskat for lastbiler
miljømæssige stramninger ovf. landbrugsproduktion
Øget topskat
Øget skattetryk generelt
Højere omkostningsniveau generelt
Flere afgifter
forøgede miljøafgifter
Selskabsskat
Øgede administrative opgaver
flere administrativt og/eller begrænsende regler
off ydelser stiger

26. Hvilke emner fra den politiske dagsorden vil have størst negativ effekt for din virksomhed (max 3)? - 26c:

Politisk uro, pga. regeringssammensætningen.

Nationale afgifter (flybillet afgift etc.) som udenlandske konkurrenter ikke skal betale

Skærpede krav til reduktion af Co2 udledninger. Så længe teknologierne ikke er klar svækker vi dansk erhvervslivs konkurrenceevne ved at pålægge flere omkostninger. Eksempelvis højere elpriser på grund af for dyr vindmøllestrøm

At undlade at give støtte til udvikling af CSP virksomheder

Yderligere afgifter

Dårligere uddannelser

Øge offentlige udgifter

et forplumret folketing

Offentlig låntagning

skattestigninger

Distribution Form

	Respondents	Percent
E-mail	1	100.0%
Paper	0	0.0%
Merge	0	0.0%
Total	1	100.0%

Overall Status

	Respondents	Percent
New	0	0.0%
Distributed	0	0.0%
Partially Complete	0	0.0%
Complete	40	100.0%
Rejected	0	0.0%
Total	40	100.0%